

For et *fe*

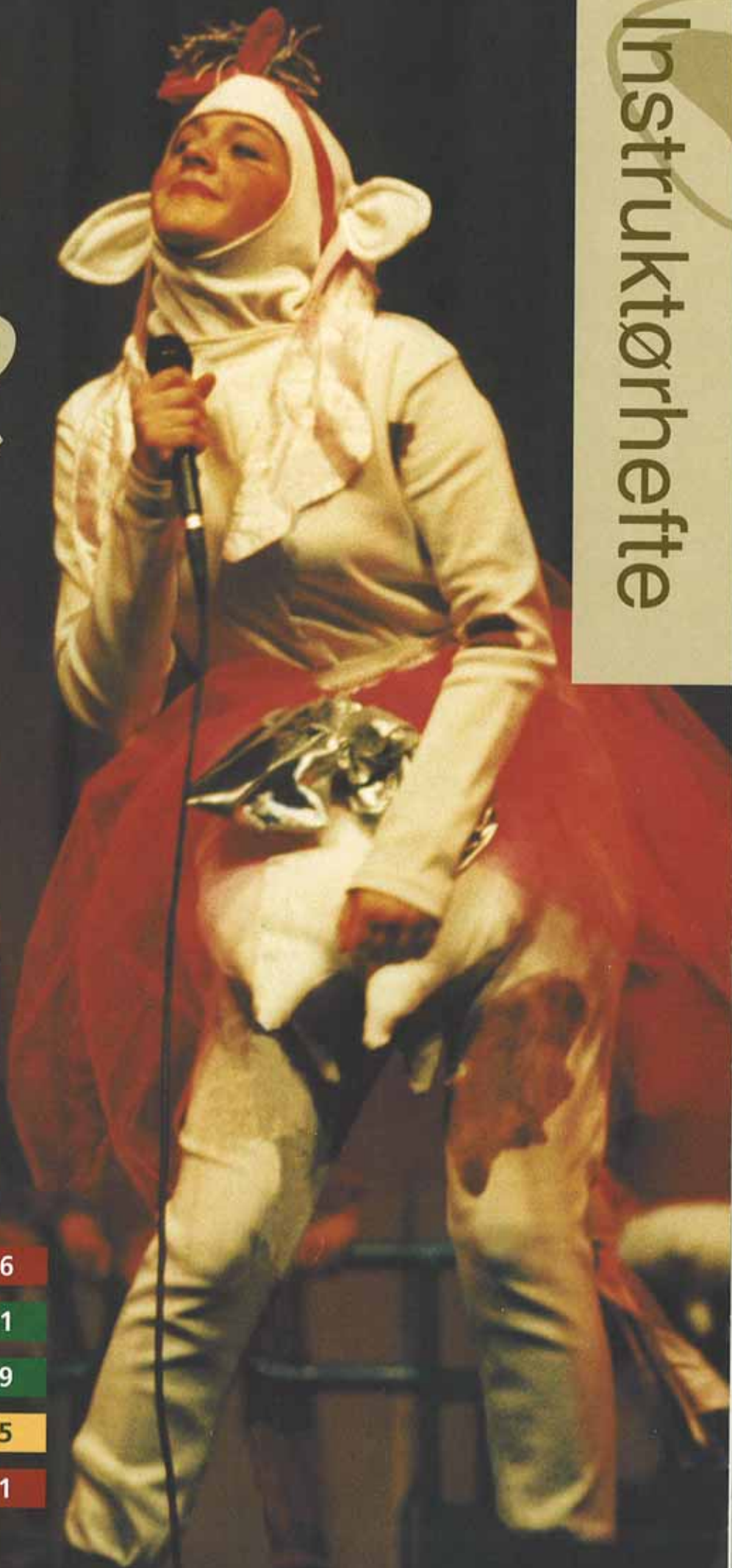
Veiledning 6

Rolletekst 11

Kortversjoner 39

Noter 45

Avl på dyr 71

Veiledning

Utgiver: GENO

2326 Hamar

Tlf.: 62 52 06 00 Faks: 62 52 06 10

E-post: geno@geno.no

www.geno.no

Alle tekster/originalmelodier: Tor Karseth

Bildene er tatt under organisasjonens 60-års jubileumsforestilling på Hamar i november 1995.

Organisasjonen het Norsk Rødt Fe fram til august 1999.

Da skiftet den navn til GENO.

Forestillingen var et samarbeid mellom Vang Barne- og Ungdomsteater, Hedmark Teater, forfatter og GENO.

Aktørene er medlemmer i Vang Barne- og Ungdomsteater.

Foto: Olav Hansen og Hans A. Hals

2. opplag november 2000

ISBN 82-993080-8-9

Copyright: GENO

Fra avl for bare mjølk til helse og fruktbarhet

Kuer og kalver har det vært på norske bondegårder langt tilbake i historien, lenge før noen begynte å snakke om NRF. Kuene ga melk, som igjen kunne bli til smør og ost. Kalvene vokste opp og ble til slakt, som igjen ga søndagsstek, kjøttkaker og pølser. Noen av de antatt beste oksene ble satt på til avl, og de ble brukt til å pare kuene, for å få nye kalver.

I 1935 fant bøndene på Hedemarken ut at de ville gå nye veier. De startet et målrettet avlsarbeid for å skaffe seg dyr med bedre arvelige anlegg for å lage mjølk og kjøtt. Under krigen startet de samme bøndene med kunstig sædovertføring. Slik kan hver okse bli far til mange flere kalver, opp til 40 - 50 000. Derfor behøves det ikke så mange okser, og man kan velge ut de aller beste. Men først må oksene vise hva de duger til. Det gjør de ved å bli fedre til noen hundre kalver som blir nøye kontrollert når de vokser opp. Det er således barnas ytelser som forteller oss om foreldrenes egenskaper.

Da dette arbeidet startet, var det mest om å gjøre å få mer mjølk og kjøtt. I dag er det andre egenskaper som teller mer i avlsarbeidet. Spesielt legger vi vekt på at dyra skal ha god helse, det vil si være motstandsdyktige overfor sykdommer. Vi vil videre at kuene skal få en kalv hvert år, det vil si at de må ha arvelige anlegg for god fruktbarhet. Og så ønsker vi selvfølgelig at dyra skal være snille og greie å ha med og gjøre.

Organisasjonen Norsk Rødt Fe skiftet i 1999 navn til GENO. NRF består fortsatt som navn og identitet på spissproduktet til GENO, kurasen Norsk Rødt Fe.

GENO er i dag en stor organisasjon som dekker hele landet, og noe utenlands. NRF-oksene som står på Store Ree i Stange, kan bli fedre til kalver fra Lista til Pasvikdalen, på Madagaskar så vel som i Australia og USA.

GENO har i dag omkring 24 000 medlemmer i Norge. Det insemineres hvert år omtrent 380 000 kyr her i landet med sæd fra NRF-oksene. Hver ku i Norge mjølker årlig i gjennomsnitt vel 6 000 liter.

Emne og kilder

Forestillingen «For et fe» ble skrevet til organisasjonens 60 års jubileum i 1995. Utgangspunktet er det avlsarbeidet organisasjonen driver. Samtidig forsøker forestillingen å si litt om hvordan kalver, kviger, kyr og okser har det i dag.

Jordbrukspolitiske spørsmål og temaer knytta til etikk og dyrevern blir også tatt opp i «For et fe». Utviklinga av kurasen Norsk Rødt Fe (NRF) spesielt og husdyrhold generelt, er spennende emner som det kan være interessant å arbeide med parallelt med innøving av stykket.

En ekskursjon til et ordentlig fjøs vil være svært nyttig for skuespillerne i begynnelsen av prosessen, likeledes informasjon fra bønder som driver med storfe. Har en elev i klassa som kjenner kalver og kuer fra eget fjøs, har en et godt utgangspunkt. I tillegg finnes det en god del litteratur knytta til NRF, her nevner jeg spesielt «Norge rundt med NRF» skrevet av Gunnar Nyhus, fordi den forteller hvordan utviklinga av NRF foregikk i hver region og landsdel. Ved henvendelse til GENO kan du få mer informasjon. Det finnes egne bøker om etikk i fjøset, kunstig sædoverføring og kunamn i Norge. Ei veldig fin bok som jeg har hatt god nytte av under arbeidet med «For et fe», er Bergljot Børresens bok om husdyra våre: «Kunsten å bli tam». Den anbefales på det varmeste.

«For et fe» handler delvis om avl, befruktning, kunstig sædoverføring, temaer som det tradisjonelt er lagd mye mer eller mindre vellykka voksenhumor ut av. Vi har lagt vekt på å presentere emnet på en grei og naturlig måte uten å ty til billige poenger.

Form og oppbygging

Vi har kalt «For et fe» en kusikal, altså en musikal om kuer. I allefall er det en forestilling der musikken er veldig viktig. De 10-12 sangene danner rygggraden i stykket, og er ikke bare viktige gjennom sangtekstene, men også fordi det kan og bør knyttes bevegelse og dans til sangene. Det sier seg sjøl at det ikke blir skikkelig «kalvedans» på scena hvis ikke bølgingen virkelig danser, hopper og spretter.

Kan en trekke inn ressurser utenom skolemiljøet, står en dansepedagog/koreograf høgt på prioriteringslista. Bevegelse/dans kan gjerne ses på som det viktigste elementet i forestillingen.

En slags handlingstråd går gjennom forestillinga. Vi følger kalven Bosse fra han blir født til han hjelper faren sin mot utenlandske kjøttokser i siste akt. Kampen mellom NRF-oksene og de belgiske inntrengerne markerer også slutten på den konflikten som har rast innad blant kuer og kviger om idealoksen. Delvis i tilknytning til intrigen formidles stoff om mjølking, NRFs historie, kuas mager og mye mer.

«For et fe» er tradisjonelt bygd opp av 5 scener, der scene 2 og 4 tjener som overganger mellom de tre hovedscenene. I manus har vi angitt at scenskiftene foregår med bruk av teppe, det trengs litt tid for å skifte fra fjøsinventar til hamnehage etc. Scene 2 og 4 foregår altså foran teppet. Å bruke teppet er trygt og oversiktlig både for aktører og publikum, men en kan gjerne tenke seg mer åpne løsninger, der scenskiftene kan utgjøre elementer i regien.

Det som er viktig å få fram er at scene 1, 3 og 5 foregår på tre ulike steder og til tre ulike tider, og at kyrne er i ulike sinnsstemninger. Scene 1 foregår i fjøset, den er forholdsvis statisk og langsomt lagt opp fordi livet i fjøset ikke byr på så store forandringer. Vi følger bølingen som våkner opp til en ny dag med mjølking og fôring. Det som skjer av handling er knytta til forholdet mellom den nyfødte kalven Bosse og mor hans Stjerna.

Scene 3 «På beitet» skal være en skikkelig kontrast til det litt stillestående livet i fjøset. Her skal det være kalvedans og full fart. Særlig lyssettinga kan være med på å forsterke denne kontrasten. I Scene 5 er bølingen på fest og fesjå, scene og sal er blitt reelle elementer.

Forestillingen bør spilles uten pause og varer mellom 70 og 80 minutter.

Roller og regi

Bølingen er naturlig delt inn i tre; kuer, kviger og kalver. I tillegg kommer storoksen Bosmann, belgiske kjøttokser og kutjenere etc. Kalven Bosse må spilles av to forskjellige, en liten gutt i scene 1 og 3, en stor gutt i scene 5. De som har rollene som hellige kuer, Dolly B. Parten osv., kan være vanlige kyr i begynnelsen av forestillinga.

Sjòlsagt kan en spille forestillingen med alle aktører fra ett klassesetrinn, og med barn i alle roller, også rollene som kjøttokser og kutjenere. Imidlertid kan det være en fordel om det er litt spredning i alder og størrelse mellom de ulike gruppene. Sjøl har jeg erfaring med ei teatergruppe der kuene var jenter i 15-16 års alderen, kvigene var 12-13 år, mens kalvene var gutter og jenter mellom 7 og 12. Til den viktige rollen som storoksen fikk vi tak i en ung og dyktig amatørskuespiller utenom det opprinnelige miljøet. Statistrollene som kutjenere og kjøttokser ble ivaretatt av foreldre som også hadde scenearbeider/inspisientfunksjoner.

Kanskje bør en legge vekt på samarbeid om forestillingen mellom klassesetrinnene, gjerne også samarbeid mellom barneskole og ungdomstrinn. Ei valgfaggruppe i 9. klasse kan sette opp forestillingen sammen med ei 3. klasse og ei 5. klasse.

For barneteaterlag etc. som sliter med å få med gutter, er oppsetting av «For et fe» ganske grei, her trengs nemlig ikke så mange. For å spille stykket trengs minimum 15 kyr, et passende antall er kanskje 25 - 35, okser inkludert. Større bøling enn 45 vil kreve stor scene.

En viss spredning i alder, høyde etc. gjør at en får litt gratis i forhold til regien, forholdet ku/kalv osv. blir raskere troverdig, bjellekuas autoritet mer urokkelig. Ellers kan det være greit å arbeide fram noen grunnholdninger, «hva er det som gjør at jeg nå er ei ku?».

Vi fant fram til en grunnstilling med hode og rumpe i været, svai rygg og med hendene hvilende på kalvbeinte knær. Videre kan en arbeide med stemmebruk. Er det kanskje slik at kyr snakker på en bestemt måte, kan en legge inn «mø» og «mu» i replikkene? Det kan være smart å nærme seg stoffet gjennom dramaøvelser slik at gruppa sammen kan utvikle felles bevegelser, lyder og uttrykk.

«For et fe» byr ikke på store karakterroller, men forskjellene i egenskaper mellom kyrne Stjerna, Rosita, Godlynt og Hjertros er viktige å få fram. Stjerna er naiv og romantisk, men samtidig med et visst organisasjonstalent. Rosita er kvigesakskvige med et bevisst forhold til det meste. Begge innordner seg blindt Hjertros' autoritet i motsetning til Godlynt, som går sine egne veier. Om Rosita tilgir Godlynt for hennes lek med kjøttoksene, er det ikke sikkert Godlynt slutter å drømme om dem.

Storoksen Bosmann er stor og sterk, men gjerne litt sliten, han er over middagshøyden. Sønnen Bosse må i siste scene framstå som en troverdig arvtaker. I kampen mot kjøttoksene viser han like stor styrke som Bosmann, han er bare ikke klar over det sjøl. Den lille kalven, Bosse, kan gjerne være på scenen også i 5. scene, men han bør være minst mulig framtreddende. For ungoksen Bosse gjelder tilsvarende for 1. og 3. scene. De to Bosse'ne må ha like kostymer når det gjelder farger og flekker.

Kostymer og scenografi

Regimessig kan en velge to ulike måter å sette opp forestillingen på, den virkelige hetsnære og den eventyragtige. I en virkelighetsnær regi forsøker en å gjøre kuene så realistiske som mulig. Vi valgte en slik løsning med de konsekvenser det fikk for kostymene. Hvert enkelt fe fikk sitt kostyme sydd av trikotstoff i rødt, brunt eller kvitt, og med tegninger/flekker i stofftrykk. Kostymet var heldekkende med hette med lugg og ører, og svingende rumper. Kviger og kuer fikk jur på magen, og storoksen fikk skikkelig pung mellom beina, og horn i panna. Både jur og rumper ble brukt aktivt i spillet. Vi valgte for eksempel å la Stjerna skrive brevet sitt med ei spene som penn.

Til disse draktene passer det også best med ordentlig fjøsinnredning. Vi fikk låne bås-elementer i stål fra Alfa Laval Agri. Fordi kostymene var så sterke i seg sjøl, følte vi at det ikke var nødvendig med så mange andre scenografiske elementer. Vi spilte derfor «beitescena» uten andre elementer enn skigard, lys og potter med grasløk til sangen «Fine dager, fire mager».

En eventyrtaktig regimodell kan medføre at fjøset i første akt mer er en sovesal enn et fjøs, bølingen er et kollektiv av kvinner med barn, oksene/mennene sender bare bidrag. Beitescena blir mer en picnic, der mødrene slapper av i fluktstoler når kalvene er på skolen.

I en slik regi kan kyrne godt framstå med vanlige klær, eller med en blanding (jfr. Hakkebakkeskogen). En tar noen elementer fra kua, for eks. rumpa, jura, ører og øyne og forsøker å rendyrke dem, samtidig som kyrne får klær som passer til de egenskapene de har i forestillinga. Jeg føler kanskje at en slik regi vil stille større krav til scenografien.

Felles for begge løsninger er at «For et fe» krever en del innsats når det gjelder kostymer og rekvisitter. Kostymene, enten de er sånn eller sånn, må kunne fungere som hjelpemiddel og arbeidsredskap i utforminga av rollen. I en skoleoppsetting der en arbeider tverrfaglig, kan det jo være flott å lage kulisser/bakgrunnsvegger i formingstimen.

For de som skal sette opp forestillinga på ei lita scene, kan det bli trangt om plassen under kalvedansen og marsjen Quo Vadis. Kanskje må en vurdere om en også må ta i bruk salen under disse numrene.

Sang og dans

Musikken er viktig i forestillingen, og for mange av aktørene vil hovedoppgava være å synge og danse. Til noen av sangene har Geir Willard lagd noen enkle understemmer til melodien. Disse går greit å lære inn og gir sangen et løft (jfr. CD og se notene).

Fordeling mellom allsang og bruk av solister kan gjøres på forskjellige måter. Vi valgte andre løsninger på scena enn det du kan høre på CD'en. På scena fungerte det bedre å la flere slippe til som solister. Til sangsolister kan en gjerne bruke andre aktører enn de som har replikker. Stjerna og Bosmann må sjølsagt kunne synge.

Når en lar sang og dans foregå samtidig, bør en vurdere om noen av aktørene må stå mer eller mindre i ro for at sangen skal nå skikkelig ut. Dette er særlig viktig hvis en er avhengig av mikrofoner på scena.

I noen av sangene, f.eks. Kalvedans og Quo Vadis, er samspillet mellom sang og bevegelse helt avgjørende for at sangen skal fungere og ha en mening.

Det er vanskelig å komme med oppskrift på dansetrinn, men i manuskriptet er antydningene av de løsningene koreograf Bjørg Mathisen valgte til vår forestilling.

Vi brukte et lite orkester med piano, trommer og tuba til vår oppsetting, andre løsninger kan fungere like bra. Fordelen med tubaen eller et annet stort horn er at det er et instrument å raute med. Videre kan en dyktig perkusjonist tilføre musikken mange spennende rytmer og lyder.

CD'en med sangene er et godt hjelpemiddel ved innøving av stoffet. På den måten kan elevene/aktørene også øve på sangene hjemme.

Språk og lokal tilpasning

«For et fe» er blitt til på Hedemarken der også organisasjonen GENO har sin opprinnelse, derfor synger kalvene «En kalv ble født i Brumunddalen». Men brukerne av GENO har vel alltid hatt sine lokale tilpasninger. Det er sjølsagt mulig i forhold til kusikalen også. Personnavn og stedsnavn kan gjerne gis en lokal tilknytning.

Samarbeidspartnere og markedsføring

«For et fe» er en forestilling om et emne som mange vil synes er litt spesielt. Det er også en forestilling med ei kunnskapsside. Den vil lære deg noe og få deg til å tenke.

I arbeidet med kusikalen kan en gjerne knytte til seg samarbeidspartnere fra jordbruket og næringa. Bedrifter og organisasjoner bør kunne bidra både med økonomi og informasjon.

I annonsering, markedsføring, program etc. skal forfatters navn komme klart fram, GENOs navn/logo bør også være med.

Den informasjonen om organisasjonen GENO som står på side 5 i veiledningen kan gjerne være med i programmet som bakgrunnsstoff for publikum. Bruk gjerne plakaten som følger med skolepakka.

«For et fe» kan fritt framføres på skolen. Offentlige framføringer der det blir krevd inngangspenger foregår i forhold til gjeldende regelverk om royalty etc.

Ved offentlige framføringer av sanger enkeltvis i konsertform, skal dette meldes til TONO.

GENO er takknemlig for tilbakemeldinger fra skoler eller teatergrupper som har arbeidet med kusikalen.

Tor Karseth
Tor Karseth

Rolletekst

SCENE 1**I fjøset**

Scena er et løsdriftfjøs; strø, halm etc. Halvmørke. På den ene sida fødebinge, der ligger kviga Stjerna som snart skal kalve. Kyrne sover, noen rauter i søvne om hva kuer og kalver drømmer om. Kalvene kan godt puste på likt. Før sangen begynner springer to av kalvene opp, og stanger hverandre. En eller to solister synger første verset, kanskje er bare kalvene med på første refrenget. Kviger og kuer med etterhvert. «Mømø-vers» til slutt.

SANG**Det finnes også drømmer når det gryr**

Nå er det mørke natta, det er stille, nært og trygt.
Ingen kuer kjenner smerte, ingen kalver kjenner frykt.
Som drøv av friske blomster seiler bilder med en strøm.
Det hender noen rauter helt på slutten av en drøm.

Men det finnes også drømmer når det gryr.
Ja, kom og bli med kyr på eventyr.
Det blir kalvedans og hornmusikk
og lengselsfulle kvigeblick.
For det finnes også drømmer når det gryr.

Her i det varme fjøset, her i skinnen fra ei lykt
kjenner ingen kuer smerte, kjenner ingen kalver frykt.
Og snart skal lyset komme, snart skal dagen overta
med alle sine farger og med alt som hender da.

For det finnes også drømmer når det gryr.
Ja, kom og bli med kyr på eventyr.
Det blir kalvedans og hornmusikk
og lengselsfulle kvigeblick.
For det finnes også drømmer når det gryr.

(Nynning /musikken fortsetter, mens Stjerna kalver. Hun slikker kalven, kalven forsøker å reise seg, greier det, første ustøe skritt, blir sikrere etterhvert, nærmer seg dansetrinn, rauter. Musikken slutter. Kalven, som snart skal få navnet Bosse, ser på seg sjøl, nysgjerrig og nærmest litt skeptisk, prøver armer og bein.)

BOSSE: Hva i all verden er dette for noe?

STJERNA: (Ler, stolt og lykkelig.) Det er deg...

BOSSE: Meg? Alt dette? (Rører på bein og armer, vifter med rumpa.)

STJERNA: Ja, med fire bein og fire mager og rumpe og hode...

- BOSSE: Jeg kjenner det, det er mye å holde styr på, er egentlig alt satt sammen riktig? (*Bein i kryss, himler med aua*)
- STJERNA: (*ler*) Å ja, du er en vakker og velskapt kalv.
- BOSSE: En kalv?
- STJERNA: Hva skulle du ellers være? En grisunge, en kylling, eller kanskje et hjelpeløst nurk av et menneskebarn.
Å, nei, du er kalv. Av rette slaget: Norsk Rødt Fe. Får jeg se på deg?
En liten oksekalv, er du....
- BOSSE: Men hvem er du da?
- STJERNA: Jeg er mora di! Ditt naut. Skjønner du ingenting?
Skulle tru du ble født i går.
- BOSSE: Ble jeg ikke født nå i stad da?
- STJERNA: Omforlatels kalven min, det er ikke så greit for deg, alt er nytt og du er ny. Men jeg er altså mora di.
Jeg er kua. Jeg har født deg, jeg har skapt deg, jeg har båret deg fram...
Du har ligget og drømt inne i magen min.
- BOSSE: Å ja, i den varme mørke drømmebingen....
- STJERNA: Og nå er du født, du er kalva, du er skapt.
- BOSSE: Takk for det! Har du skapt meg helt alene?
- STJERNA: Nei, sammen med faren din, oksen.
- BOSSE: Hvor er han hen da? Kan jeg få hilse på han også?
- STJERNA: Nei, det går nok ikke. Han står på Stange...
Men jeg har et bilde av han. Skal vi se – det stod i «Buskap og avdrått».
Der! Å, det er en kjekk kar, 4843 Bosmann. Bosmann!!
Min elskede. Din far! Jeg trur jeg kaller deg....Bosse.
- BOSSE: Bosse...Du sa jeg var kalv, og nå er jeg Bosse. Bestem deg.
- STJERNA: Du må ha et navn, skjønner du. Bosse minner om far din, se på han.
(*Drar kalven til seg, inn i forbeinskroken, blir mer fortrolig.*)
Han er stor og sterk, og så har han horn. Se han likner på deg.
Kanskje blir du like stor og sterk en dag...
- BOSSE: Neei, jeg er kalv, jeg...
Jeg er liten.
- STJERNA: Du blir nok større skal du se....

- BOSSE: *(Gjesper) Større? Enda større? (Ser på mora) Åssen skal jeg komme meg inn i drømmebingen igjen da? (Smyger seg opp mellom bena på mora, helst bakfra.)*
- STJERNA: Hva er det du gjør?
- BOSSE: Jeg er trøtt. Jeg vil drømme.
Jeg vil tilbake til den varme, mørke drømmebingen.
- STJERNA: Nei, nei, er du gall? Det er ingen veg tilbake.
Du er her nå, du er født.
Legg deg i halmen.
- BOSSE: I halmen? Æsj...Ja, ja. Jo, jo. Men hva skal jeg finne på?
- STJERNA: Legg deg ned og drøm. Drøm om faren din. Drøm om Bosmann.
- BOSSE: Drøm om faren min. *(Legger seg til rette:)* Ja, det blir fint. Drøm. Drøm.....
- STJERNA: *(Brer halm etc. over kalven.)* Jeg drømmer om faren din, jeg også.
Nå skal jeg skrive brev til ham å fortelle om det store som har skjedd.
(Stjerna på båsen sin, finner papir og blyant. Synger:)
Kjære Bosmann.....

SANG

Jeg skriver

Jeg skriver for å si deg at du nettopp er blitt far.
Jeg skriver for å gi deg de tankene jeg har
om oss som hører sammen og om kalven som er født,
den er rød og fin og likner deg og sover nå så søtt.

Vi skal gå mot solnedgangen på ei eng med timotei,
ja, bare vent, ja, vent til det blir sommer.
Vi skal gå mot solnedgangen, det blir bare meg og deg.
Jeg håper, ber og trur og vet du kommer.

Jeg skriver for å si deg at jeg nettopp er blitt mor.
Jeg skriver for å gi deg adressen her jeg bor.
Og klart at du må komme og se kalven vokse opp,
det å være to om alle ting gjør godt for sjel og kropp.

Vi skal gå mot solnedgangen på ei eng med timotei,
ja, bare vent, ja, vent til det blir sommer.
Vi skal gå mot solnedgangen, det blir bare meg og deg.
Jeg håper, ber og trur og vet du kommer.

- STJERNA: Så godt å få sagt det. Da er det bare å lime igjen konvoluttene og sette på frimerke, og sende det med inseminøren som Q-post. Frimerke... Hvor la jeg frimerkene mine? Kanskje Rosita har? Rosita!
- ROSITA: (*Våkner, reiser seg.*) Ja, er det deg, Stjerna? Hva er det er for noe nå da? Er du våken alt? Vi er jo ikke blitt vekket ennå...
- STJERNA: Nei, men det har skjedd store ting i natt. Og nå må jeg ha et frimerke...
- ROSITA: Frimerke. Hvor har jeg nå dem? (*Synger mens hun ser seg omkring.*) Åtte pottes rømme, frimerker og smør. Ja, her har vi ett. Hva skal du med det forresten? Og hva er det som har skjedd?
- STJERNA: Jeg har fått kalv i natt...
- ROSITA: Har du fått kalv?
- STJERNA: Ja, se han ligger der borte i fødebingen.
- ROSITA: Å næmen så nusselig....Det må jeg fortelle Godlynt.... Godlynt. Vår kjære kullega, Stjerna, har fått kalv. Kviga er blitt ku. Godlynt!!
- GODLYNT: (*rauter trøtt*) Hva er det? Hva står på? Er det brann? (*ser seg rundt*) Nei. Er det mjølking? Nei. Er det føring? (*Bli avbrutt*)
- ROSITA: Godlynt! (*til publikum:*) Hun er av en helt spesiell rase. Norsk Trøtt Fe. (*Til Godlynt:*) Stjerna har kalva...
- GODLYNT: Stjerna? Er det sant? Endelig. Jeg var redd hu skulle ende som gammel peppermøøø. Gratulerer! Hvem er faren?
- ROSITA: Ja, hvem er faren?
- STJERNA: Det er Bosmann. Sammen er vi blitt mor og far. Jeg har skrevet til ham om den store nyheten.
- GODLYNT: Bosmann. Sa du Bosmann? Å ja, han... den rundbrenneren.
- STJERNA: Hva var det du sa?
- GODLYNT: Den rundbrenneren, sa jeg...
- STJERNA: (*tenner*) Hva er det du våger å si om oksen min?
- ROSITA: Han er da ikke bare din, Stjerna... Han har sikkert tusen kalver rundt omkring i hele Norge.
- STJERNA: Nå holder dere opp.

GODLYNT: Jeg har fått kalv med han, jeg også. Det var ikke så spennende.

ROSITA: Det vesle nurket ditt har kalvsøsken og kusiner over hele landet...

GODLYNT: Kanskje utenlands og, på Færøyene eller Madagaskar.

STJERNA: Det er ikke sant. Hvorfor er dere så slemme mot meg på det som skulle være den lykkeligste dagen i mitt liv? (*sint*)

ROSITA: Ja, men Stjerna.... Det står jo her i oksekatalogen. Hvis jeg bare finner den... Har du sett den, Godlynt?

GODLYNT: (*uten å se, rekker Rosita et blad.*) Her...

ROSITA: Skal vi se... Godlynt! Dette er ikke NRF. Ligger du nå og glaner på utenlandske kjøttberg? Du vet hva Hjertros, bjellekua syns.

GODLYNT: Å unnskyld! Denne da...

ROSITA: Takk, her skal du se...

STJERNA: Jeg vil ikke se...

GODLYNT: Stakkar, kjærlighet gjør blind.

(*Bjellekua reiser seg*)

ROSITA: Så snakk med Hjertros da, for nå er det visst vekking.

(*Bjellekua ringer kraftig med bjella. Alle kyra reiser seg. Kutjenere inn, finner fram mjølkemaskin etc. Bjellekua høgtidelig til Stjerna:*)

HJERTROS: Til lykke med kalven da, Stjerna!

STJERNA: Takk, men kjære Hjertros, det er ikke sant som Rosita og Godlynt sier....?

HJERTROS: Jo, Stjerna. Sånn er det.

STJERNA: Mener du at Bosmann har sendt sine deilige dråper til flere enn meg?

HJERTROS: Han har sendt sæd i øst og vest, og det kommer han til å fortsette med i mange år framover, lenge etter han er slakta.

STJERNA: For et fe jeg har vært...

HJERTROS: Du er et fe som alle oss andre, Stjerna. Og nå er du blitt ku. (*roper*) Gjør klar til mjølking!

SANG

Fra pappen til pappen

Fra pappen til pappen med tankeoverføring.
 Fra pappen til pappen med tankeoverføring.
 Fra pappen til pappen med tankeoverføring.
 Mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke.
 Hva slags mjølk mjølker du?

Tenk på juret som ei kilde, tenk på juret som en sekk,
 som fylles når vi vil det og som tømmes stadig vekk.
 Og som et vakkert bilde renner mjølka som en bekk.
 Vi føler oss letta, vi føler oss glad
 når vi tenker på hvor mjølka blir av.

Fra pappen til pappen...

Det fins klare reglementer, en må vite hva en gjør -
 desinfiserte slanger og så rene, blanke rør.
 Vi tenker mange ganger på en mann som het Pasteur.
 (Louis, Louis, Louis Pasteur.)
 Vi føler oss letta, vi føler oss glad
 når vi tenker på hvor mjølka blir av.

Fra pappen til pappen...

Ja, det fins så mange tanker på vegen til ditt hus,
 nå kan hver en mjølkedranker fylle opp sitt tomme krus,
 og kjenne hjertet banker i en ren og real rus.
 (Ren og real, real rus.)
 Vi føler oss letta. Vi føler oss glad
 når vi tenker på hvor mjølka blir av.

Fra pappen til pappen...
 Hva slags mjølk mjølker du?

Snakkes av flere som avløser hverandre:

I dag trur jeg at jeg mjølker – helmjølk, eller skumma kultur. Kanskje det blir
 yoghurt eller rømme, eller sætersmør, eller ost, Norvegia eller Camembert.
 Har dere hørt om kua som bare mjølka høla i Jarlsbergosten? Nei. Nei, hun ble jo
 slakta ganske fort.

*(Kalvene kan godt danse på alle refrengene, og gjerne illustrere handmjølkinga
 med armene. Dersom en ønsker det, kan kutjenerne danse med hverandre mellom
 båsene. Kuene inn igjen på refrenget, gjør enkle bevegelser der de står. Kutjenerne
 gjør klart til å handmjølke Stjerna, faren/mora instruerer dattera som overtar.
 Dialogen starter når musikken slutter.)*

STJERNA: Det kiler..... *(fniser)*

HJERTROS: Å, du klarer det nok, det er da koselig å bli handmjølka en gang i blant – også av sjølveste odelsjenta da. Nå skal hun sikkert inn å lage kalvedans av råmjølka.

STJERNA: Kalvedans? Jeg trudde råmjølka var til kalven, jeg.

HJERTROS: Å, han får sikkert smake litt han også.
(Mjølkinga er slutt, Hjertros gir tegn til kutjenerne at kalven må få litt.)
Vi får vel ta kalven din litt i nærmere øyesyn, Stjerna.
(De to går bort til kalven som sover fredelig, Hjertros ringer med bjella og kalven våkner litt fortumla.)

STJERNA: Nå må du våkne da, du må hilse pent på Hjertros, bjellekua.
Hun er sjefen.

HJERTROS: Goddag, goddag....

STJERNA: Bosse...

HJERTROS: Goddag Bosse og velkommen til gards!

BOSSE: Goddag. Hei. Hei. *(trøtt)* Godnatt...

STJERNA: Hei! Du må stå opp. Det er morgen.

HJERTROS: Se, her kommer tjenerskapet med fersk råmjølk til deg og.
Nå må du drikke....

BOSSE: Jeg vil drømme mer...

STJERNA: Kom deg opp. Det finnes også drømmer når det gryr.

HJERTROS: Drikk nå... *(Kalven drikker.)*

BOSSE: Å namnam.

HJERTROS: Ja, det er rene kalvedansen.

BOSSE: Kalvedans?

HJERTROS: Ja, og når den store gule sola kommer enda høgere på himmelen, blir det i allefall kalvedans.

SANG

Det finnes også drømmer når det gryr*Reprise av refreng*

Det finnes også drømmer når det gryr,
ja, kom og bli med kyr på eventyr.
Det blir kalvedans og hornmusikk
og lengselsfulle kvigeblick,
for det finnes også drømmer når det gryr,
ja, kom og bli med kyr på eventyr.
Det blir kalvedans og hornmusikk
og lengselsfulle kvigeblick,
for det finnes også drømmer når det gryr.

(Alle kyrne framover på scena, ser ut mot salen som om de ser på sola som stiger på himmelen.)

SCENE 2

Hos oksen

(Teppet igjen ved repetisjon, sangen fortsetter bak teppet. Storoksen Bosmann fram, har med seg en gymbukk etc. som narreku. Han gjør diverse utfall mot bukken før han finner brevet og begynner å lese/synge det.)

BOSMANN: Ja, mor – så var det oss da. Men vent litt, jeg har fått post.
(Leser/synger) Jeg skriver for å si deg at du nettopp er blitt far,
(jaha, det var jo en nyhet) jeg skriver for å gi deg alle tankene jeg har,
(ojoj) om oss som hører sammen, (æsj, romantisk kliss) og om kalven
som er født, den er rød og fin og likner deg og sover nå så søtt.

Vi skal gå mot solnedgangen...

Takk, det holder. Jeg får en del lidenskapelig fanpost, men dette brevet tar kukaka. Vi skal gå mot solnedgangen, jaja...Jeg får sende bilde og autograf, og så en pin hvis det er igjen noen... Skal vi se, står det noen adresse her? Stjerna av Fagerlin, Postbås 43, *(Mumler adressa videre, finner fram bilde etc., nynner etter musikken som toner ut.)*

Stjerna ja, helt sikkert besatt av ungvigedrømmer om evig kjærlighet på kløverenga.

Det går vel over nå som hu er blitt ku, ja, jeg savner ikke mødrene, men jeg skulle ønske jeg hadde litt kontakt med kalvene mine, om det så bare var med en av dem, en oksekalv sjølsagt, det måtte det være.

Sjansen for at det kommer en hit til Store Ree i mi levetid er liten.

Men hvis jeg fikk være med på en utstilling, et fesjå ett eller annet sted i landet, da kunne det kanskje la seg ordne. Jeg har prøvd å få det til, men til nå har jeg bare stanga huet i veggen. Men det finnes også drømmer når det gryr, og det kunne smakt med litt ekte kalvedans, for sjølden største oksen glømmer ikke at han en gang har vært liten kalv.

(Overgang til «Kalvedans» – teppet opp, full fart av kuer, kviger og kalver.)

SANG

Kalvedans

Kalver, kviger, kuer – hopp og sprett med fire bein,
over sti og tuer, klopp og bruer, strå og stein.
Kalver, kviger, kuer – kåte kast på beiteslepp
med kalvedans og kuvending og kvigequickestep.

Sleng med hue,
vift med rumpa,
rist på juret,
skjelv i knea.

Kalver, kviger, kuer – hopp og sprett med fire bein,
over sti og tuer, klopp og bruer, strå og stein.
Kalver, kviger, kuer – kåte kast på beiteslepp
med kalvedans og kuvending og kvigequickestep.

Dans for sola,
dans for regnet,
dans for graset,
dans for livet.

(Dans)

Sleng med hue,
vift med rumpa,
rør på øra,
blås i nesa,
kast på nakken,
rull inn magen,
rist på juret,
skjelv i knea.

Kalver, kviger, kuer – hopp og sprett med fire bein,
over sti og tuer, klopp og bruer, strå og stein.
Kalver, kviger, kuer – kåte kast på beiteslepp
med kalvedans og kuvending og kvigequickestep.

(I dansen kan en legge inn polkatrinn og ulike former for ringdans. Illustrer «dans med...»-verset med bevegelser, og gjør de bevegelsene som teksten lister opp, «Blås i nesa, rør på øra...osv.» Under dansen har Bosse hele tida holdt seg i nærheten av mora si. Det gjør han også når dansen er slutt, de andre kalvene hopper og spretter omkring. Kuene og kvigene tøyser ut, noen av dem trekker bakover og begynner å beite, går ut av scena. Bjellekua trekker framover, stiller seg opp, ringer med bjella, først en gang svakt, noen av kalvene stanser opp. Bjellekua snur seg for å sjekke responsen. Ringer en gang til – sterkere. Flere kalver reagerer:)

KALVER: Det ringer inn. Det ringer inn. Kom – vi må på skolen.

NOEN KALVER: Herlig...Kuuult.

ANDRE KALVER: Uff, skole nå igjen. Vi er møøøøøkkka lei. Bull-shit!

(Kalvene trekker mot Bjellekua, setter seg i ring, front mot salen. Bosse holder seg fortsatt hos mora si. Godlynt og Rosita er i nærheten.)

STJERNA: Ja, så får du gå da – til skolen sammen med de andre kalvene. Du ser at Bjellekua venter, du må ikke komme for sent.

BOSSE: Jeg har ikke lyst, jeg vil være sammen med deg...

STJERNA: Du begynner å bli stor nå, du kan ikke gå og dilte i rumpa på mor di hele dagen. Så, kom deg avgårde.

ROSITA: *(mildt)* Gå nå, Bosse. Gjør som mora di sier. Skolen gir budskap til buskap...

GODLYNT: ...i buskas.

STJERNA: Der hører du. Skolegang er viktig som Rosita sier.

BOSSE: Javel da. Ha det da...

GODLYNT: *(ler)* Nei, hør på Stjerna, kua har glømt at hun har vært kalv. Stjerna som aldri hørte etter på skolen, det var ikke mange ku-tips hun fikk med seg.

ROSITA: *(stanger Godlynt i sida)* Gi deg nå... Lykke til, Bosse.

STJERNA: Lykke til!

(Kalven finner seg plass. Bjellekua starter.)

HJERTROS: Da vil jeg få lov til å ønske alle sammen vel møtt på kalveskolen her i hamnehagen. Vi starter med å lære alfabetet. Gjenta etter meg: *(Kalvene gjentar for hver bokstav.)*
A – B – C – D – E – N – R – F – Q – V – K – S.
Altså: ABCDENRFQVKS *(ABC det e' NRF-ku ved K.s.)* Gjenta:

KALVENE: ABCDENRFQVKS

HJERTROS: Flott. Er det noen som vet hva bokstavene i alfabetet betyr. ABCDENRFQVKS? Ja, Mona...

MONA: ABCDENRFQVKS betyr at vi alle er av kuslaget Norsk Rødt Fe og at vi er blitt til ved kunstig sædooverføring.

HJERTROS: Helt riktig. Da skal vi ha litt historie. Hvilket år har vi i år?
(*Flere kalver rekker forbeina i været*) Hva svarer du, Prektig?

PREKTIG: Vi lever nå i år 60.... ((*Antall år fra 1935*))

HJERTROS: Det er riktig, og det betyr at det er 60 år siden Norsk Rødt Fe ble til. Det er en ganske innviklet historie som mange av dere vil lære mer om på Kvigeuniversitetet. Men noen har i allefall lært en sang som forteller om noe av det som skjedde. Kanskje noen av de elste husker den? Ja?

BLIROS: Var det ikke noe om en kalv som ble født i Brumunddal?

HJERTROS: Bravo, Bliros. Du er jammen skarp, og kanskje er det flere som husker den. Bli med! (*begynner å synge.*)

En kalv ble født i Brumunddal'n. I Brumunddal'n.
Det skjedde borti Gran'rudgard'n. I Gran'rudgard'n.
I Gran'rudgard'n.

En gang til. Alle sammen – bli med.
(*reprise – der alle kalvene synger.*)

HJERTROS: Det var flott, dere. Og nå skal vi ha litt matematikk. Her kommer oppgava: Dagros er eldre enn Litago, men yngre enn Stjerna. Rosa er eldre enn Litago, men yngre enn Dagros. Hvilken ku er eldst av Stjerna og Rosa? Dere får litt tid til å tenke. (*Plutselig sint*) Morlik og Krone! Slutt med den stanginga, konsentrer dere om oppgava! Dere har vel ikke lyst til å ende som kalvefrikasse alt nå. Altså: Hvem er eldst av Stjerna og Rosa? (*Kalvene ser ut som spørsmålstegn, noen tenker høgt, bare Bliros rekker opp handa.*) Ja, Bliros – du er visst den eneste som vet det.

BLIROS: Stjerna er eldst. Hun er eldre enn Dagros som er eldre enn Rosa.

HJERTROS: Helt riktig. Du er jammen skarp. Jeg trur vi må få sendt deg avgårde på en i.q.-test snart. Du har nok framtida for deg, du er noe å avle på.
(*Bliros er tydelig stolt, noen kalver er litt misunnelige.*)

HJERTROS: Til slutt i dag skal vi gå en tur til gjerdet nede ved elva. Der skal jeg forsøke å lære dere ikke å ete ståltråd... Kom nå, alle sammen. Du også, Bosse.
(*Hjertros og kalvene trekker bakover og ut av scena. Rosita og Stjerna står og ser etter dem.*)

ROSITA: Se, så lydige de er...

STJERNA: Ja, det er ingen fare så lenge Hjertros har kommandoen. Hun er streng, men rettfærdig, og flink til å lære fra seg...

ROSITA: ...hvis en bare følger med. Og kalven din ser ut til å trives. Han vokser for hver dag som går.

STJERNA: Ja, er han ikke kjekk. Jeg skulle ønske faren hans kunne få se han....

ROSITA: Det går nok ikke...

STJERNA: Ja, men jeg fikk hilsen og bilde fra han her om dagen.
Bare se...

ROSITA: Bosmann er riktig kjekk, Stjerna...

(Godlynt inn – en del knisete kviger følger etter.)

GODLYNT: Har Hjertros gått?

ROSITA: Ja, hun og kalvene skulle...

GODLYNT: Da er kysten klar, kom kviger, Linda og Doris, få med de andre.
Nå skal dere få se. *(Triumferende:)* Katalogen er kommet! Se – nakne okser. Og ikke kjedelige NRF-okser, men stilige tøffinger fra kontinentet. Se, fråts i deilig oksekjøtt... *(Kvigene, med Doris og Linda, kaster seg over katalogen, kommentarer, latter, hvisking. Også Stjerna er litt interessert.)*

KVIGER: Å, se på de skuldrene da, og den nakken, og med gullring i nesa.
Å herlig. Det er kjøtt. Deilig, deilig, oksekjøtt. For noen muskler. Tenk å få kalv med noe sånt da! Vi skjelver i knea.

ROSITA: Jenter. Jenter. Ikke la dere lure!

GODLYNT: Å, nei. Nå kommer kvigesakskviga med Etikkk i Fjøset, kapittel 3.... Æsj..

ROSITA: Oksene er dopa.....

DORIS: Samme for meg...

ROSITA: De har tukla med genene...

LINDA: La dem bare tukle...

ROSITA: Det er ikke sikkert du overlever kalvinga...

DORIS: Den tid,...

LINDA: ...den sorg.

ROSITA: Jamen, vi har da så mange kjekke okser her i Norge. Stjerna, vis dem bildet av storoksen din....

STJERNA: Javel, men vær forsiktig med det.... Bare se. Er han ikke kjekk?

KVIGER: Bleikfis. Fettklump. Han er sidrompa. Han ser plattfot ut.

STJERNA: Gi dere. Få igjen bildet...

DORIS: Hengemage...

LINDA: Fleskenakke...

(Mer og mer høglydt krangel. Stanging og spark. Plutselig kommer Hjertros tilbake. Bladene stikkes bort, stanging og spark gjøres om til godmodige klapp og smil. Kalvene ser på med store øyne og åpen munn.)

HJERTROS: *(streng)* Hva foregår her?

ROSITA: Ingenting. Vi beiter. Og så viste Stjerna fram bildet av storoksen sin.

GODLYNT: Vi beiter, ja.

KVIGER: Vi beiter.

ROSITA: Vi har fine dager med fire mager.

(Overgang til sang, alle synger refreng, solister på vers. Kyrne står på to, men kan godt ha en kvast med grasløk etc. å tygge på. De gjør enkle bevegelser som understreker stemninga på refrenget.)

SANG *Fine dager - fire mager*

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
Vi går på gras – med kløver på kløver.
Vi står på stas og kløver hver kløver. (Mage nr. 1.)

Først så er det vomma, og der er det liv og røre,
for i vomsafta svømmer det dyr.
De er bittebittesmå, men de har nok å gjøre
der de kravler og kryper, små kravfulle typer
som skumper og dumper og homper og promper. Det kryr.

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
Vi går på gras – med kløver på kløver.
Vi står på stas og kløver hver kløver. (Mage nr.2.)

Mange strå er seige, noen strå er altfor lange,
og i nettmagen gulpes det opp.
Det blir runder att og fram og rundt i kjeftamentet,
Det er artig å ørte, og hygg'lig å tygge,
og artig å ørte, ja, tigger å tygge er topp.

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
 Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
 Vi går på gras – med kløver på kløver.
 Vi står på stas og kløver hver kløver. (Mage nr.3.)

Litt av en bedrift som gnir og gnager cellulose,
 Ja, for bladmagen er som ei kvern.
 Den får fibre i føret å male opp og mose,
 slik at alt går i grauten, fra strå til lupiner,
 så raute for grauten av fett, proteiner og jern.

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
 Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
 Vi går på gras – med kløver på kløver.
 Vi står på stas og kløver hver kløver. (Mage nr. 4.)

Sist så kommer løpen, det er sjølve magesekken,
 den er akkurat som magen din.
 Når det romler og ramler, og vi kjenner gjennomtrekken,
 skal vi bite og beite, sluke og slafse,
 og fråtse oss feite, og gaffe og jafse som svin.

Vi har fire fisemager, etter fire fisedager
 kommer fisefine klager om de fines fiseplager. Mø mø.
 Mø mø mø... mø mø mø.

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
 Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
 Vi går på gras med kløver på kløver.
 Vi står på stas og kløver hver kløver.

(Bølingen snur seg med rumpa mot salen når sangen er slutt. De som eventuelt må ut for å gjøre klar til «Turister med jur» går ut, de andre blir stående stille og eter grasløk.)

HJERTROS: *(blid igjen)* Nå, Stjerna, kan ikke jeg også få se bildet av oxen din?

STJERNA: Jo, gjerne. Her er han.

HJERTROS: I all sin prakt. Kjekk kar. Jeg kjente faren hans.. Bosbos.

STJERNA: Å – sier du det?

HJERTROS: Ja, vi ble kalva på samme tida – og hadde en sommer sammen i kalvehagen. Det er gode minner. Han er borte nå...

STJERNA: Jeg har forresten fått en idé. Nærmest et lite ku-tips.

HJERTROS: En idé?

STJERNA: Kan vi ikke arrangere et slektstevne for alle som er etterkommere etter Bosmann og Bosbos og gjerne faren hans igjen?

HJERTROS: Det blir nesten som et fesjå. Vi får sjå. Kanskje ikke det var så dumt. Så kan vi vise hverandre at vi er mange og sterke, og at vi ikke trenger hormoner og antibiotika og doping og slikt. Du vet – mange av kvigene er helt fortapt i disse nye kjøttbergene...

STJERNA: Ja, er det ikke forferdelig.

HJERTROS: Sett i gang. Du er leder av kumiteen.

STJERNA: Jeg starter med en gang med å invitere, der kommer det visst en liten bøling fra nabogarden, kanskje de er av samme slekt.

HJERTROS: Det er de sikkert, men kjenner jeg dem rett, har de ikke tid. De skal til fjells. De leier seg sommerfjøs hvert år.

(Bølingen, 4–7 i alt, gjerne med et par kalver, går framfor teppet. Kyr og kalver har solbriller, skinnsekk, mjølkespann, kikkert etc.)

SCENE 4 På tur til fjellet

SANG Turister med jur

Vi går i fjellet om sommeren,
vi er turister med jur.
Vi går i fjellet om sommeren,
og jur rister på tur.

Sommerfjøs på stølen, stod det i bladet, var til leie,
på deilig sætervoll og med ei hyggelig budeie.
Og en riktig husdyrferie det kan et krøtter trenge,
dogg-grønt gras og fjellblå luft har vi lengta mot så lenge.

Vi går i fjellet om sommeren,
vi er turister med jur.
Vi går i fjellet om sommeren,
og jur rister på tur.

Sommerfri på fjellet, vi ser på sola som ei klokke,
vi følger multekart, og hør – budeia kan visst lokke.
Når vi kommer hjem til kvelds, så lar vi bare mjølka strømme.
Og helpensjon betaler vi med åtte potter rømme.

Vi går i fjellet om sommeren,
vi er turister med jur.
Vi går i fjellet om sommeren,
og jur rister på tur.

Sommerliv i Norge, da er vi alltid med på bildet.
Vi stanser opp ved leet slik vi vet reklamen vil det.
Og snart smiler alle kyra og budeia med ei Tine.
Men gras og fjell får langt fra alle kusinene mine.

Vi går i fjellet om sommeren,
vi er turister med jur.
Vi går i fjellet om sommeren,
og jur rister på tur.

*(Turistene forsvinner ut, gjerne gjennom salen etc.
Musikken toner ut – direkte overgang til Scene 5.)*

SCENE 5 På slektsstevne

(Scena er et podium, ei scene, oppbygd plass for Storoksen, hedersgjesten, også oppbygd plass for konferansier etc. Glitter og stas, banner med påskriften «Mennesket er kuas beste venn» henger over scena. Flagg. Hornmusikken høres instrumentalt før den kommer marsjerende inn som et korps. Etter sangteksten instrumentalvers med drillkviger. Til drillen kan en bruke dusker, grønne og gule som likner på grastuster etc.

Konferansier Stjerna inn på siste repetisjon, smiler og vinker til publikum. Slengkyss, kokett vifting med rumpa.)

SANG Quo Vadis

Quo Vadis. Hvor går du, bjelleku?
Quo Vadis. Hvor går du, bjelleku?
Quo Vadis. Skal vi snart stoppe eller snu?
Vi er på veg, og vi er kveg med sikre steg.

Hornmusikken klinger, hør som bjeller ringer.
Se på kalver springer på alle fire i fire firedelers takt.
Hornmusikken spiller små og store triller.
Se på kviger driller i fire firedelers takt.

Kom kua, kom kalven, for nå skal det bli show!
(Teksten repeteres)

(Stjerna ordner med applaus til hornmusikken.)

STJERNA: Kjære alle sammen, kuer, kviger, kalver, – kveg fra nord og sør. Velkommen skal dere være. (*Applaus*) Jeg er Stjerna av Fagerlin og ønsker dere alle hjertelig velkomne til århundrets slektstevne. Kveldens feshow starta med at Hornmusikken med drillkvigene under ledelse av Bjellekua Hjertros spilte opp med marsjen «Quo Vadis». De siste dagene har jeg gått med sommerfugler i både vomma, nettmagen, bladmagen og løpen med tanke på hvordan dette skulle gå. Tenk at jeg – et helt vanlig norsk rødt fe – har tatt initiativet til å samle alle etterkommere etter storoksen Bosmann og far han Bosbos til et kjempemessig slektstevne. Jeg ønsker at dere skal få hilse på han som fikk meg på tanken, min egen lille nusselige oksekalv som nå er blitt ganske stor. Kom da Bosse!

(*Bosse er blitt stor, kommer motvillig fram*)

BOSSE: Dette er flaut. Jeg vil ikke...

STJERNA: Jo, kom nå og hils pent... Og vent her... Og nå – sjølveste hedersgjesten. Jeg har den glede å presentere storoksen.....Bosmann.

(*Musikken starter. Storoksen inn, hilser på kalven, kysser Stjerna på forbeinet, starter å synge, danser med Stjerna, tar plass på podiet.*)

SANG *Bos*

Bos.
Det er jeg som er boss.
Bos.
Jeg er sjefen blant oss.
Bos
og en kraftig koloss.
Min styrke og storhet til tross – jeg hater å slåss.

Jeg er ingen familiefar,
jeg bare takker og tar det du byr,
før jeg pakker og drar. Jeg er tyr.

Bos.
Det er jeg som er boss.
Bos.
Jeg er sjefen blant oss.
Bos
og en kraftig koloss.
Min styrke og storhet til tross – jeg hater å slåss.

Jeg er ingen trofast kavalier.
Og vil nå mye ha mer, må jeg ut.
Takk for bryet. Jeg ber. Jeg er stut.

(Dans – byr opp Stjerna, som blir med i skrekkblandet fryd, dansen blir rødere og hetere enn hun har forestilt seg.

Etter dansen er Stjerna sliten, Bosmann stiller seg på podiet, poserer. Bosse ser opp til han, de vinker til hverandre, spenner muskler etc. Bosse kan godt stille seg ved sida av Bosmann på podiet.)

STJERNA: Ååååågiid a' meg.... Takk for dansen! Å, vi må videre i programmet. Å Rosita, nå er det din tur. *(til Rosita.)* Har du sett Godlynt? Hun skulle sett meg danse...

ROSITA: *(til Stjerna)* Nei, jeg har ikke sett henne. Hu rauta om at det var noe hun måtte ordne...*(til alle:)*Takk kjære Stjerna, *(litt spydig)* Superstjerna.Under mottoet «Mennesket er kuas beste venn» skal vi nå kåre årets kutjenere. Forslag på dyktige, hyggelige og snille kutjenere har kommet fra fjøs over hele landet, og alle forslagene er vurdert av en egen jury. I juryen har sittet Kirsti Kolle, Ragnhild Q og...Ole Bull. De nominerte er:

Kandidat nr. 1: Fra Møøø i Telemark, brødrene Arvid og Ivar Plassen. *(To beskjedne, kjekke karer kommer fram, penbusserull med slips, fjøs-krakk i handa, vinker sjenert til publikum, klør seg i hodet, vet ikke hvor de skal gjøre av hendene, synlig stolte under presentasjonen.)*

Arvid og Ivar Plassen gjør tjeneste på garden Plassen for 13 fornøyde mjølkekyr og 13 kalver, det er alltid reint i fjøset, og brødrene er flinke til å klippe og pusse dyra. Om sommeren drar de til fjells med hele bølingen.

(De to går til sida, setter seg på medbrakte mjølkekrakker etc.)

Kandidat nr. 2: Fra Møøø i Vesterålen, Inger Pettersen. *(Frisk og blid dame inn, mer scenevant, hilser på brødrene Plassen, smiler.)*

I brevet fra Bjellekua på garden i Vesterålen står det at ho Inger er et skikkelig dugande kvinnfolk, Inger har alltid nok med reint og godt strø, hun vil helst slippe å bruke kutrener, og er i fjøset fordi hun trives der. Og så synger hun så herlig falskt, skriver Bjellekua til slutt.

Kandidat nr. 3: fra Møøøøre og Romedal, ekteparet Svendsen med dattera Turid. *(Kutjenerne fra 1. scene inn. Smilende, odelsjenta går bortom og klapper Bosse.)*

Ekteparet Svendsen er klare hjemmefavoritter, de deler på arbeidet i fjøset, og sjøl om de også har arbeid andre steder, får alle de i alt 40 dyra den omsorg og pleie de trenger. Svendsen har investert i nytt løsdriftfjøs.

(Applaus for alle.)

ROSITA: Ja, og nå er det da opp til oss å kåre vinneren, og mens dere tenker og trykker på mentometerknappene deres har jeg den store ære å introdusere en velkjent kvigelig og jurfager artist, Dolly Bådeframogbak Parten med sangen: «Å for et fe jeg har vært».

(Dolly fram, bukker, forspill i orkester. De andre synger «mømmø». Det er viktig at Dolly med bevegelser og stemme står fram som en virkelig artist. Kanskje trenger en ikke å bruke alle versa.)

SANG *For et fe jeg har vært*

Det hender at kua har glømt hun var kalv.
Det lønner seg ofte å stoppe en halv.
Før alt er forbi, mens du ennå kan si:
Å – for et fe jeg har vært.

Jeg brøt opp et gjerde, der gikk det en vær.
Jeg trudde at graset var grønnere der.
Han jagde meg bort, da skjønnte jeg fort:
Å – for et fe jeg har vært.

Min aller største tabbe, ikke spør meg om den.
Men hver gang jeg har snubla, har jeg reist meg igjen.
(Vi synger for et fe, ja, for et norsk rødt fe.)

En bil kom på garden, for å ta oss med ut.
Jeg trudde vi kanskje fikk møte en stut.
Mer fikk jeg ikke sagt, jeg så det stod slakt.
Å – for et fe jeg har vært.

På beite i fjellet en gang gikk jeg vill.
Det ringte ei bjelle, jeg lot det stå til.
Og havet var blått, men ferja var gått.
Å – for et fe jeg har vært.

Min aller største tabbe, ikke spør meg om den.
Men hver gang jeg har snubla, har jeg reist meg igjen.
(Vi synger for et fe, ja, for et norsk rødt fe.)

En dag er alt over og saken er biff,
jeg havner på tilbud for fant og for fiff.
Så spiser de meg, men syns jeg er seig.
Å – for et fe jeg har vært.

(Dolly tar i mot applaus, Stjerna fram og takker henne.)

STJERNA: Tusen takk til Dolly for tankevekkende tekst og gripende framføring.

DOLLY: Å det er så skjønt å være her... Tusen takk.

STJERNA: Før vi slipper deg helt, Dolly, her kommer Rosita med resultatet av avstemmingen og jeg håper at du kan bekjentgjøre hvem som er blitt «Årets kutjener». *(til Rosita:)* Du har ikke sett Godlynt?

ROSITA: Nei, hun er borte vekk. To av kvigene også, Linda og Doris.
(Rosita overrekker konvolutt.)

DOLLY: Å så spennende....

ROSITA: Vi minner om førstepremien – gratis avløser i 4 uker og fri reise og opphold for to til Kalvøyafestivalen neste år.

DOLLY: Og vinneren er: Fra Møøøøøø.. i Vesterålen. Inger Pettersen!

(Jubel. Vinneren gratuleres, får premie etc., alle kutjenerne ut.)

STJERNA: Og nå gjester langveisfra... Som dere vet, Norsk Rødt Fe har etterhvert fått slektninger rundt omkring mange plasser på kloden – til og med i India. Her kommer tre hellige kyr fra Madras med sangen «Livet er så forskjellig du».

SANG

Livet er så forskjellig du

Livet er så forskjellig du,
det tenker i blant ei hellig ku.
Noen må dø i livets vår,
noen får se at tida går,
noen blir nesten hundre år.

Livet er så forskjellig du,
det tenker i blant ei hellig ku.
Hva det er ment at du skal gi,
avgjør din skjebne så å si,
hvor glad og gammel du kan bli.

Livet er så forskjellig du,
det tenker i blant ei hellig ku.
Veldig så trist bli kalvekjøtt,
heldig er de som mjølker mjølk,
hellig blir vi som møkker møkk.

Du ser oss gå og beite langs med vegene og i gatene.
Og bak så kommer menn'skebarn og plukker etterlatenskapene.
Du har nok ikke sett på maken, men kukaker koker maten.

Livet er så forskjellig du,
det tenker i blant ei hellig ku.
Folk og fe bor i fattigdom,
småbarn som ingen bryr seg om,
svar oss nå: Hvorfor er det sånn?

Vi ser dem gå og streife langs med vegene og i gatene.
De følger oss og gjeter oss og plukker etterlatenskapene.
Du har nok ikke sett på maken, men kukaker koker maten.

Livet er så forskjellig du, det tenker i blant ei hellig ku.

(Eventuelle dansetrinn inspirert av indisk dans, instrumentalvers etc. 2. vers kan kuttes ut. Etter sangen applaus fra alle på scena. De tre hellige kyr neier, spesielt til Bosmann.)

STJERNA: Tusen takk til de hellige kuer tre fra India. Er dere virkelig hellige?

HELLIG KU 1: Hellige og Hellige. Vi er mest skinnhellige....

HELLIG KU 2: Det er ikke så mye mer igjen av oss, enn skinn...

HELLIG KU 3: ...og bein.

STJERNA: Ja, men hvordan er dere blitt hellige?

HELLIG KU 2: Det er en lang historie...

HELLIG KU 3: Men det er iallefall forbudt å slakte og ete dyr.

HELLIG KU 1: Derfor er det 200 millioner kyr i India...

HELLIG KU 3: Som møkker møkk....

HELLIG KU 2: Til brensel og til husbygging.

HELLIG KU 1: Husk at det er kumøkk som koker flest menneskemiddager i verden.

STJERNA: Så spennende..

HELLIG KU 3: Vi er ikke til for å lage kjøtt...

HELLIG KU 2: Det har historien fortalt oss bærer galt avsted.

HELLIG KU 1: Når kyr spiser korn, får ikke menneskene brød...

(Oksebrøl fra tre belgiske kjøttokser, som sammen med Godlynt, Linda og Doris gjør entre. Kvigene kniser, oksene puster og peser, de går arm i arm, eller tett om slynga. Det går et gisp gjennom alle på scena, alle gjør store øyne, noen er imponerte, andre litt redde. Bosmann krummer nakken.)

GODLYNT: *(I triumf)* Hei alle sammen. Stjerna! Hei, hei. Her kommer jeg. Her kommer Doris og Linda, og se hvem vi har med!

LINDA: Vi traff dem på danskebåten....*(knisknis)*

DORIS: De er fra Belgia....

GODLYNT: Herlige typer, ikke sant.

(De tre kjæler med hver sin okse. De andre kvigene synes de er kjekke, kollektivt sukk gjennom forsamlingen. Rosita og Hjertros i krisemøte, Bosmann blåser i nesa. Stjerna er rådvill.)

STJERNA: Hva skal dette bety, Godlynt?

GODLYNT: Det er på tide å sprite opp slekta litt, Stjerna, få inn litt nytt blod med kunstnerisk sædovertføring... *(Til alle:)* Da tar vi en sang som alle kan – om MacDonalds bondegård. Husk – vi er alle hamburgere.

(Alle synger. Godlynt, Linda og Doris danser med kjøttoksene. Stemningen i taket, de tre oksene fra Belgia er med ett helter, kvigene ligger for deres kløver. Hjertros og Rosita er oppgitt, Stjerna vet ikke hva hun skal gjøre. Bosmann bygger seg opp.)

SANG

MacDonald hadde en bondegård

MacDonald hadde en bondegård. Ia – ia – åh.
På gården var det fullt av stut. Ia – ia – åh.
Det var mømø her, og det var mømø der,
her var det, der var det, her var det mø.
MacDonald hadde en bondegård. Ia – ia – åh.

MacDonald hadde en bondegård. Ia – ia – åh.
Og på den gården lagde'n kjøtt. Ia – ia – åh.
Det var biffkjøtt her, og det var biffkjøtt der,
Hamburger, cheeseburger, ja, saken er biff.
MacDonald hadde en bondegård – ia – ia – åh.

(De tre parene danser, de andre står rundt, klapper i hendene, nynner. Bosmann går ned fra podiet, og fram mot de dansende, rauter stygt, blåser i nesa, sparker i bakken, gir tegn til musikken at den skal stoppe.... Stille, usikker stemning.)

GODLYNT: Hva er det som foregår?

BOSMANN: Flytt deg, ditt fe!

STJERNA: Å Bosmann, nei, de er tre stykker...

HJERTROS: Han må slåss, Stjerna, det er vår eneste mulighet.

(Kampen starter, de tre kjøttoksene ler av motstanderen, Bosmann er raskere enn dem, og får inn mange treff, stemningen blant publikum snur til fordel for Bosmann. Kjøttoksene blir slitne og sinte, og får overtaket. Til slutt ligger Bosmann nede. Stillhet, de tre kjøttoksene slikker sår. Plutselig står Bosse i ringen. Han stanger den ene bakfra.

BOSSE: (erter) Kjøtt hue! (Bosse løper og stanger den andre.)
(erter) Fleskeberg!

(De to blir svært hissige, stiller seg opp på hver sin side av Bosse, løper mot Bosse, som dukker, hopper bakover, de to stanger hverandre og blir liggende. Den tredje oxen tar opp kampen, stanger etter Bosse som løper foran osv, erter.)

BOSSE: Ta meg hvis du kan, din halvrotne hamburger...
Kjøtt hue! Ditt dopa drag!

(Bosse glir, faller, kjøttoksen er over han, holder han nede, skal til å gjøre det av med Bosse, da reiser Bosmann seg, rister på hodet, rauter. Kjøttoksen reiser seg, Bosmann kommer, stanger kjøttoksen – helst utfor scenekanten. Blir liggende sjøl, stillhet blant kalver, kuer og kviger. 1–2 kutjenere med overall med påskriften «Nødslakt» kommer inn og bærer ut kjøttbergene. Godlynt, Doris og Linda feller tårer etc. Musikken til «Bos» svakt i bakgrunnen. Bosse går bort til Bosmann, snuser.)

BOSSE: Bosmann....

BOSMANN: Ja.. (Som et grynt)

BOSSE: Bosmann. Du klarte det!

BOSMANN: (Setter seg opp) Feil, sønn. Vi klarte det. Takk skal du ha, du er en kjekk stut. Du blir en verdig arvtaker etter meg ute på Store Ree....

BOSSE: Ja, men du da far....

BOSMANN: Nei, nå kan jeg med god samvittighet reise til de evige jaktmarker. Saken er biff.

BOSSE: Ja, men du er jo boss...

(Bosmann synger til Bosse sangen Bos (reprise))

BOSMANN: Bos
snart er det du som er boss.
Bos
du er sterkst av oss.
Bos
og en kraftig koloss.
Din styrke og storhet til tross – du hater å slåss.

(Jubelen bryter løs. Hjertros fram.)

HJERTROS: Du redda oss, Bosmann. Tusen takk. Jeg er Hjertros, bjellekua, jeg kjente far din...

BOSMANN: Akkurat...

HJERTROS: Å tusen takk til deg, Bosse. Stjerna er stolt av deg.

STJERNA: Å ja, kom hit begge to, mine kjære helter.

BOSMANN: Ellers takk, men vi må gå nå. Jeg tar Bosse med meg...

STJERNA: Tar du med den vesle kalven min? Dette må vi snakke om...

BOSSE: Møømma. Jeg er stor nå. Farvel.

BOSMANN: Farvel. *(De to går.)*

STJERNA: Farvel... Rosita, kan ikke du...

ROSITA: Med glede, Stjerna. Ja, slik ender visst vårt store slektstevne. Det ble jammen dramatisk etterhvert. Helt til slutt skal vi synge og danse sammen. Og da må alle bli med, du også Godlynt, vi tilgir deg, du er og blir et fe, et norsk rødt fe, kom Linda og Doris, kom alle sammen, kom kua, kom kalven, kom Stjerna, kom Hjertros. Kom i kalvedans.

Kalver, kviger, kuer, hopp og sprett med fire bein.
 Over sti og tuer, klopp og bruer, strå og stein.
 Kalver, kviger, kuer, kåte kast på beiteslepp
 med kalvedans og kuvending og kvigequickestep.

Dans for sola,
 dans for regnet,
 dans for graset,
 dans for livet.

Kalver, kviger, kuer, – hopp og sprett med fire bein.
 Over sti og tuer, klopp og bruer, strå og stein.
 Kalver, kviger, kuer, kåte kast på beiteslepp
 med kalvedans og kuvending og kvigequickestep.

Sleng med huet,
 vift med rumpa,
 rør på øra,
 blås i nesa.
 Kast på nakken,
 rull inn magen,
 rist på juret,
 skjelv i knea.

(Dans. Alle fram for å ta applaus, kalvene først, så kvigene og kyrne. Bosmann og Bosse I og Bosse II kommer fram sammen. Kjøttokser, kutjenere osv. inn til slutt. Reprise av refrang med sang. Teppe.)

Rolleliste

Bosse (I) – nyfødt, liten oksekalv
Bosse (II) – ungekse
Bosmann – storoksen

Stjerna – ku, mor til Bosse
Rosita – ku
Godlynt – ku
Hjertros – bjelleku

Mona, Prektig, Bliros, Morlik, Krone og de andre kalvene.

Linda, Doris og noen kviger til.

Turister med jur – 4–7 kuer på veg til fjells.

Dolly B. Parten – jurfager artist
Tre hellige kyr fra India
Tre belgiske okser

Kutjenere:

Ekteparet Svendsen med dattera si, odelsjenta.
 Arvid og Ivar Plassen
 Inger Pettersen
 Nødslaktpersonell.

Musikknummer

- Det finnes også drømmer når det gryr *Kyrikor, enkle bevegelser.*
- Jeg skriver *Stjerna*
- Fra pappen til pappen *Kyrikor, gjerne med solister.*
- Det finnes også drømmer når det gryr *Reprise*
- Jeg skriver (reprise) *Bosmann*
- Kalvedans *Kyrikor, dans.*
- En kalv er født i Brumunddal'n *Hjertros og kalvene*
- Fine dager, fire mager *Kuer og kviger, bevegelse.*
- Turister med jur *Turister med jur, bevegelse.*
- Quo Vadis *Hornmusikk med drillkviger, sang.*
- Bos *Bosmann, dans med Stjerna*
- Å for et fe jeg har vært *Dolly, med korkuer.*
- Livet er så forskjellig du *De hellige kuer tre.*
- MacDonald hadde en bondegård *Kyrikor. Dans*
- Bos (reprise) *Bosmann*
- Kalvedans *Sang alle. Dans*

«For et fe» En kalvefrikasse

For de som skal arbeide med «For et fe» i småskolen, kan det bli for stort å sette opp hele forestillinga. Her skisserer vi en kortversjon der vi ved sida av å bruke mange av sangene, legger vekt på det stoffet som har med kalvene å gjøre. Vi tenker oss at alle elevene er kalver og at to lærere/ to ungdommer etc. spiller Stjerna og bjellekua. I tillegg må en ha en stor gutt/mann til rolla som Bosmann. Kalven Bosse skal være den samme gjennom hele forestillinga. Denne versjonen kan gjøres uten rekvisitter og sceneteppe, og vil ha spilletid på mellom 30 og 40 minutter.

Vi viser til manus og presenterer denne løsningen her:

1. Åpninga med sangen «Det finnes også drømmer når det gryr» og kalvinga følger manus. En kan bruke hele dialogen mellom Stjerna og Bosse fram til sangen «Jeg skriver», eller en kan forenkle noe.
2. Stjerna synger «Jeg skriver». Kalvene kan gjerne, halvt sovende, være med på refrenget. Etter 2. verset kan en legge inn en indre monolog hos Stjerna, gjerne med musikken lavt i bakgrunnen.

STJERNA: Til sommeren, kjære, skal vi møtes, kanskje på ei utstilling, eller ei fesjå. Jeg må prate med bjellekua om saka. Nå sender jeg iallefall brevet, og håper Bosmann, oksen min, får lese det!

På siste refrenget hører vi oksen synge. Han har fått brevet. Stjerna drømmer seg bort.
3. Etter «Jeg skriver» går bjellekua rundt og sier: Gjør klar til mjølking! Alle synger sangen «Fra pappen til pappen», gjerne med solister, dans etc. En kan godt ha med ei budeie etc. til å mjølke.
4. Etter sangen springer alle kalvene ut, bare Bosse blir igjen sammen med Stjerna og bjellekua. Bosse sover, budeia setter bøtta med råmjølk foran han. Så følger en dialogen i manus fra Stjernas replikk: «*Nå må du våkne da, du må hilse pent på Hjertros, bjellekua. Hun er sjefen.*»
5. Etter replikken «*Ja, og når den store, gule sola kommer enda høgere på himmelen, blir det i allefall kalvedans*», kommer alle kalvene inn, de danser og synger «Kalvedans».
6. Etter sangen kan en bruke replikkene fram til og med Stjerna sier: «*Du begynner å bli stor nå, du kan ikke gå og dilte i rumpa på mor di hele dagen. Så, kom deg av-gårde!*»

7. Bosse finner plassen sin på kalveskolen sammen med de andre.
Vi følger manus fra Hjertros sin replikk: «*Da vil jeg få lov å ønske alle sammen vel møtt på kalveskolen her i hamnehagen.*»
En kan godt kutte ut noen av spørsmåla, matematikkoppgava for eksempel.
8. HJERTROS: Det var alt for denne gangen. Nå skal vi ha fine dager med fire mager.
Alle kalvene, gjerne med solister på versa, synger «Fine dager, fire mager».
9. Etter at sangen er slutt, diskusjon mellom Stjerna og bjellekua. Kalvene står med ryggen til og beiter. Praten går ei stund før vi kan høre replikkene.
- STJERNA: ....Jamen, kjære bjelleku, jeg har så lyst. Jeg vil på fesjå. Vi kan dra alle sammen, så får Bosse hilse på faren sin.
- HJERTROS: Det blir langt å gå for kalvene...
- STJERNA: De klarer det. Vær så snill, jeg vil treffe Bosmann, storoksen min.
- HJERTROS: Javel da, men vi må være hjemme igjen til kvelds.
- STJERNA: Å tusen takk, Hjertros. (*Romantisk*) Endelig får jeg møte oxen min.
- HJERTROS: Tørk vekk det romantiske smilet. Husk oxen din har haugevis av kyr rundt om i landet.
- STJERNA: (*litt trist*) Jeg vet det, men det er lov å drømme...
- HJERTROS: Kom alle kalver, vi skal ut å gå...
- KALVANE: Hvor skal vi? Hvor går du, bjelleku?
10. Alle synger «Quo vadis» og marsjerer.
11. Etter at sangen er slutt, gjør Bosmann entre. Det går et sukk gjennom hele buskapen: «Bosmann...»
Han kysser Stjerna på klauven, og synger «Bos». De to danser.
Kalvene kan godt være med på sangen, «jeg» i teksten blir «du».
12. Etter at sangen er slutt, lar Bosmann Stjerna bli liggende. Han bare går fra henne, får øye på Bosse og stanser opp.
- BOSMANN: Se, der har vi en kjekk kar. Hvem er du?
- BOSSE: Jeg er Bosse. Mor mi, Stjerna, sier jeg er sønnen din.
- BOSMANN: Det er du sikkert. Jeg har så mange...
- BOSSE: Jeg ser at vi likner hverandre....

BOSMANN: Det har du jammen rett i! Du er faktisk like fjong og fager som meg. Du blir en kjekk stut, stor og sterk. Jeg trur jeg tar deg med til Store Ree, så får vi se hva du duger til.

BOSSE: Skal jeg bli med deg?

BOSMANN: Ja, kom nå!

(Stjerna har fått med seg hva som foregår, hun reiser seg og går bort til de to:)

STJERNA: Tar du med deg den vesle kalven min?

BOSMANN: Ja, nå går vi. Farvel.

STJERNA: Dette må vi snakke om....

BOSSE: Møømma. Jeg er stor nå. Farvel.

STJERNA: Farvel. For et fe jeg har vært..

HJERTROS: *(trøster)* Du er et fe som alle oss andre, Stjerna. Et norsk rødt fe.

13. Alle synger sangen: «For et fe jeg har vært», gjerne med flere solister.

14. Alle synger hele eller deler av «Kalvedans» til slutt.

Kalvene, Stjerna, Hjertros, Bosse og Bosmann kommer fram og tar applaus.

KORTVERSJON

«For et fe» Bosmanns fortelling

For de som vil arbeide bare med sangene i «For et fe» har vi utarbeidet følgende fortellerversjon av handlinga. Instruktøren/læreren eller en annen går inn i rolla som Bosmann, som forteller historia. Ungene synger sangene gjerne med bevegelser og dans. En kan bruke kostymer som ellers.

Fortellerversjonen kan og brukes i samlingstunda i barnehagen ved at en forteller samtidig som en hører på CD'en med «For et fe».

BOSMANN: Møøøuuuu. Jeg er Bosmann, storoksen. Jeg står på Store Ree. Jeg er far til tusen kalver, jeg har snart gjort mitt. Jeg har det bra her jeg står, jeg skal ikke klage. Ja, lenge var det sant nok heller kjedelig her, men så hendte det noe. Det begynte i et fjøs, et helt vanlig fjøs ikke så langt herfra. Nå skal du få både se og høre.

SANG: «Det finnes også drømmer når det gryr».

BOSMANN: Det hendte noe ekstra denne morgenen. I en binge ble det født en liten kalv. Han skjønte ikke stort, men mor hans som het Stjerna, sa at han var en fin oksekalv og at han skulle hete Bosse etter far sin, Bosmann. Ja, det var slik jeg kom inn i historia. For Stjerna var av det romantiske slaget, norsk rosenrødt fe, hun skrev til meg og sa at vi to skulle gå mot solnedgangen sammen.

SANG: «Jeg skriver».

(Bosmann tar fram brevet mens Stjerna synger, Bosmann kan godt synge på siste refrenget.)

BOSMANN: Hørt på maken, solnedgang og bare meg og deg. Ikke rart de andre kyrne lo av Stjerna. Jeg vet det, for hun sendte meg nye brev rett som det var. Hun trudde visst ikke jeg hadde kalv med andre enn henne. Hun ble veldig lei seg da kullega Rosita og kullega Godlynt fortalte at jeg var en skikkelig rundbrenner med kalver over hele landet. Det var jo godt at Stjerna skjønte det, verre var det at Godlynt hadde begynt å kikke i kataloger med nakne okser fra kontinentet. Det likte ikke Rosita heller, og fikk bjellekua Hjertros høre det, ville det nok bli en annen dans. Ellers gikk livet som vanlig, skrev Stjerna, med føring, tygging og mjølking. Mjølking, ja, det har jeg lite greie på. Det er bare kuer som driver med slikt.

SANG: «Fra pappen til pappen».

BOSMANN: Mjølk... Jeg kan så vidt huske smaken av råmjølk de første dagene jeg levde. Det var rene kalvedansen. Nå var det sønnen min, Bosse, som slurpa mjølka i seg. Han vokste seg sterkere og større for hver dag som gikk, og en dag hadde bjellekua sagt at nå var sola kommet så høgt på

himmelen at både kalver, kyr og kviger skulle ut til grønt gras, varmt regn og blå, blå luft.

SANG: «Kalvedans».

BOSMANN: Ja, tenk å få være kalv en sommer i hamnehagen. Med Bosse gikk det bare bra, og Stjerna sendte meg brev med karakterene hans fra kalveskolen. Han hadde til og med lært seg alfabetet. Kan du alfabetet? Nå skal du få høre: ABCDENRFQVKS! Fikk du det med deg? ABCDENRFQVKS betyr at vi alle er av kuslaget norsk rødt fe og at vi er blitt til ved kunstig sædovertføring. Ja, det er litt av ei historie, den begynte for over 60 år siden, hvordan var nå den sangen igjen som jeg lærte som liten? Det var noe om en kalv i Brumunddalen...

SANG: «En kalv ble født i Brumunddal'n».

BOSMANN: Slik var det, ja. Nå husker jeg den også. Du vet, okser og kyr har bare én hjerne så det er ikke meninga vi skal tenke så mye. Meninga er nok at vi skal ete. Vi har nemlig fire mager. Og Bosse, Stjerna og de andre på beitet hadde fine dager.

SANG: «Fine dager, fire mager».

BOSMANN: Ut på sommeren hendte det noe spennende. Jeg fikk et kort fra Stjerna, hun var visst på ferie. Hun hadde det bra, skrev hun, men hun hadde vært langt nede. Godlynt og noen av kvigene hadde begynt å mobbe henne fordi hun stod i med en kar som meg. Jeg ble kalt hengemage, fleskenakke og andre stygge ting. De andre kyrne ville heller ha deilig hamburgerkjøtt fra kontinentet, og lå og stirra på nakne okser fra Belgia hele dagen. Kvigesakskviga Rosita raste, Bjellekua var fortvila, men Stjerna fikk en ide. Jeg ble invitert på stort slektstevne der jeg skulle få møte alle etterkommerne mine. Det skulle begynne så snart Stjerna og de andre kom hjem fra ferie. Ferie og ferie, de leier seg et sommerfjøs og går lange fjell-turer hver dag. De er turister med jur.

SANG: «Turister med jur».

BOSMANN: Endelig kom dagen for det store slektstevnet. Jeg ankom stevneplassen i egen bil med privatsjåfør og ble losa inn bakvegen, jeg stod bak i kulis-sene da Hornmusikken med drillkvigene under ledelse av bjellekua gjorde entre med en feiende marsj. Jeg fikk lyst vil å være med å marsjere, men holdt meg i ro.

SANG: «Quo Vadis».

BOSMANN: Etterpå kom de til oksene. Først var det Bosse sin tur. Han hadde blitt stor nå, en dugandes stut så det ut til. Så ropte de navnet mitt og jeg spankulerte inn, jeg klappa kalvene på hodet, og gav sønnen min Bosse et vennskaplig spark før jeg kyssa Stjerna og sang Bos!

SANG: «Bos».

BOSMANN: Jeg dansa med Stjerna, gav henne en flat tango hun aldri vil gløkke, før jeg slengte henne fra meg og gikk opp på podiet og tok i mot hyllesten. Der kunne jeg følge med i det videre programmet, det var mye morsomt å se på. De kåra de beste kutjenerne i hele landet, og den verdenskjente sangerinna Dolly Bådeframogbak Parten kom inn og sang «For et fe jeg har vært». Det var dame det. Muuuøø!

SANG: «For et fe jeg har vært».

BOSMANN: Hele salen var i kok, folk og fe hadde det moro. Etterpå da kom det inn tre skinnmagre såkalte hellige kyr fra India. De var visst også i slekt med oss. De sang om hvordan de hadde det:

SANG: «Livet er så forskjellig du».

BOSMANN: Etterpå begynte de å prate alvorlig om at det var 200 millioner kyr i India som bare var til for å lage møkk. Det var møkk til brensel og husbygging. De snakka politikk: Når kyr eter korn, får ikke menneska brød, sa de. Akkurat da skjedde det. Inn kom Godlynt og to av kvigene med hver sin belgiske kjøttokse. De hadde truffet dem på danskebåten. Hele salen applauderte, ingen så på meg lenger. Bjellekua, Rosita og Stjerna fikk ikke tid til å protestere. «Husk – vi er alle hamburgere», skrek Godlynt før alle sang om bondegården til MacDonald.

SANG: «MacDonald hadde en bondegård».

BOSMANN: Jeg visste jeg måtte slåss, men de var tre, og jeg var bare en. Og sjøl om de var trege i vendinga, var de vonde å få has på. Til slutt lå jeg som et slakt på golvet. To av kjøttoksene stod over meg, klare til å stange meg i hjel. Akkurat da hørte jeg Bosse: «Kjøttberg! Fleskedyng!» Han kalte opp de to, de ble sinte og for etter han. Bosse var smart og smøg seg unna, og da de to oksene kom fra hver si side, dukka han slik at de stanga hverandre. Bosse var modig nå, og skrek til den siste kjøttoksen: «Ta meg om du kan, din halvratne hamburger, ditt dopa drag!» Sistemann eksploderte og for etter Bosse som snubla og ble liggende. Jeg samla de siste kreftene mine, kom meg opp og klarte stange den siste okse utfor scenekanten. Nå klappa alle på scena, Godlynt og kvigene også. «Du greide det, Bosmann», jubla Bosse. «Feil sønn, vi klarte det», sa jeg og la armen om nakken hans. «Nå er det du som er Bos!»

SANG: «Bos» (*Ett vers*).

BOSMANN: Bjellekua og Stjerna takka oss, kalvene jubla, det var trampeklapp i salen, og alle var enige om at slektstevnet var vellykka. Jeg tok Bosse med meg til Store Ree, han har det fint, sjøl skal jeg snart slaktes. Jeg har gjort mitt. Men for kalvene mine skal det snart bli sommer igjen, med grønt gras, varmt regn og blå, blå luft. Da blir det kalvedans.

SANG: «Kalvedans».

Det finnes også drømmer når det gryr

Nå er det mørke natta, det er stille, nært og trygt.
Ingen kuer kjenner smerte, ingen kalver kjenner frykt.
Som drøv av friske blomster seiler bilder med en strøm.
Det hender noen rauter helt på slutten av en drøm.

Men det finnes også drømmer når det gryr.
Ja, kom og bli med kyr på eventyr.
Det blir kalvedans og hornmusikk
og lengselsfulle kvigeblikk.
For det finnes også drømmer når det gryr.

Her i det varme fjøset, her i skinnet fra ei lykt
kjenner ingen kuer smerte, kjenner ingen kalver frykt.
Og snart skal lyset komme, snart skal dagen overta
med alle sine farger og med alt som hender da.

For det finnes også drømmer når det gryr.
Ja, kom og bli med kyr på eventyr.
Det blir kalvedans og hornmusikk
og lengselsfulle kvigeblikk.
For det finnes også drømmer når det gryr.

Det finnes også drømmer når det gryr

A Hm C#m D
 Nå er det mør-ke nat-ta, det er stil-le, nært og trygt. In-gen
 A Hm C#m D G
 ku-er kjen-ner smer-te, in-gen kal-ver kjen-ner frykt. Som drøv av fris-ke
 A G
 blom-ster sei-ler bil-der med en strøm. Det hen-der no-en rau-ter helt på
 A D G
 slut-ten av en drøm. Men det fin-nes og-så drøm-mer når det
 A D G A
 gryr.— Ja, kom og bli med kyr på ev-en - tyr.— Det blir
 Hm F#m G A
 kal ve-dans og horn-mu-sikk og leng-sels-ful-le kvi-ge-blikk.— For det
 D G A Hm E A
 fin-nes og-så drøm-mer når det gry - y - y - y - y - y - yr.

Vers 3 — 2. stemme (1. stemme: Mø, mø, mø...)

Mø, mø, mø, mø. Mø, mø, mø, mø.

Jeg skriver

Jeg skriver for å si deg at du nettopp er blitt far.
Jeg skriver for å gi deg de tankene jeg har
om oss som hører sammen og om kalven som er født,
den er rød og fin og likner deg og sover nå så søtt.

Vi skal gå mot solnedgangen på ei eng med timotei,
ja, bare vent, ja, vent til det blir sommer.
Vi skal gå mot solnedgangen, det blir bare meg og deg.
Jeg håper, ber og trur og vet du kommer.

Jeg skriver for å si deg at jeg nettopp er blitt mor.
Jeg skriver for å gi deg adressen her jeg bor.
Og klart at du må komme og se kalven vokse opp,
det å være to om alle ting gjør godt for sjel og kropp.

Vi skal gå mot solnedgangen på ei eng med timotei,
ja, bare vent, ja, vent til det blir sommer.
Vi skal gå mot solnedgangen, det blir bare meg og deg.
Jeg håper, ber og trur og vet du kommer.

Jeg skriver

D
Jeg skri-ver for å si deg at du net-topp er blitt far. Jeg

Em
skri-ver for å gi deg de tan-ke-ne jeg har om oss som hø-rer

A Em
sam-men og om kal-ven som er født, den er rød og fin, og lik-ner deg og

A D Hm
so-ver nå så søtt. Vi skal gå mot sol-ned - gan-gen på ei

G A D Hm G A
eng av ti-mo - tei. Ja, ba-re vent, ja, vent til det blir som - mer. Vi skal

D Hm G A D
gå mot sol-ned - gan-gen, det blir ba-re meg og deg. Jeg hå-per, ber og

Hm G A D
trur og vet du ko - om - mer.

Fra pappen til pappen

Fra pappen til pappen med tankeoverføring.
Fra pappen til pappen med tankeoverføring.
Fra pappen til pappen med tankeoverføring.
Mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke mjølke.
Hva slags mjølk mjølker du?

Tenk på juret som ei kilde, tenk på juret som en sekk,
som fylles når vi vil det og som tømmes stadig vekk.
Og som et vakkert bilde renner mjølka som en bekk.
Vi føler oss letta, vi føler oss glad
når vi tenker på hvor mjølka blir av.

Fra pappen til pappen...

Det fins klare reglementer, en må vite hva en gjør -
desinfiserte slanger og så rene, blanke rør.
Vi tenker mange ganger på en mann som het Pasteur.
(Louis. Louis Pasteur.)
Vi føler oss letta, vi føler oss glad
når vi tenker på hvor mjølka blir av.

Fra pappen til pappen...

Ja, det fins så mange tanker på vegen til ditt hus,
nå kan hver en mjølke dranker fylle opp sitt tomme krus,
og kjenne hjertet banker i en ren og real rus.
(Ren og real, real rus.)
Vi føler oss letta. Vi føler oss glad
når vi tenker på hvor mjølka blir av.

Fra pappen til pappen...
Hva slags mjølk mjølker du?

Fra pappen til pappen

E A

Fra pap-pen til pap-pen med tan-ke-o-ver-fø-ring. Fra

E H

pap-pen til pap-pen med tan-ke-o-ver-fø-ring. Fra

E A

pap-pen til pap-pen med tan-ke-o-ver-fø-ring.

H A

Mjøl-ke, mjøl-ke, mjøl-ke, mjøl-ke, mjøl-ke, mjøl-ke, mjøl-ke, mjøl-ke-ku.

H E H E

Hva slags mjølk mjøl-ker du? Tenk på ju-ret som ei kil-de, tenk på

E7

ju-ret som en sekk, som fyl-les når vi vil det og som tøm-mes sta-dig vekk. Og

A A7 E *Tekst: 2. & 3. vers*

som et vak-kert bil-de ren-ner mjøl-ka som en bekk. Vi

H7 A E H7

fø-ler oss let-ta, vi fø-ler oss glad når vi ten-ker på hvor mjøl-ka blir av.

Kalvedans

Kalver, kviger, kuer – hopp og sprett med fire bein, over sti og tuer, klopp og bruer, strå og stein.

Kalver, kviger, kuer – kåte kast på beiteslepp med kalvedans og kuvending og kvigequickestep.

Sleng med hue,
vift med rumpa,
rist på juret,
skjelv i knea.

Kalver, kviger, kuer – hopp og sprett med fire bein, over sti og tuer, klopp og bruer, strå og stein.

Kalver, kviger, kuer – kåte kast på beiteslepp med kalvedans og kuvending og kvigequickestep.

Dans for sola,
dans for regnet,
dans for graset,
dans for livet.

Sleng med hue,
vift med rumpa,
rør på øra,
blås i nesa,
kast på nakken,
rull inn magen,
rist på juret,
skjelv i knea.

Kalver, kviger, kuer – hopp og sprett med fire bein, over sti og tuer, klopp og bruer, strå og stein.

Kalver, kviger, kuer – kåte kast på beiteslepp med kalvedans og kuvending og kvigequickestep.

Kalvedans

Kal - ver, kvi - ger, ku - er, hopp og sprett med fi - re bein,
 o - ver sti og tu - er, klopp og bru - er strå og stein.
 Kal - ver, kvi - ger, ku - er, kå - te kast på bei - te - slepp med
 kal - ve - dans og ku - ven - ding og kvi - ge - que - ke step.
 Sleng med hu - e, vift med rum - pa,
 rist på ju - ret, skjelv i kne - a.

Fine dager - fire mager

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
Vi går på gras – med kløver på kløver.
Vi står på stas og kløver hver kløver. (Mage nr. 1.)

Først så er det vomma, og der er det liv og røre,
for i vomsafta svømmer det dyr.
De er bittebittesmå, men de har nok å gjøre
der de kravler og kryper, små kravfulle typer
som skumper og dumper og homper og promper. Det kryr.

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
Vi går på gras – med kløver på kløver.
Vi står på stas og kløver hver kløver. (Mage nr.2.)

Mange strå er seige, noen strå er altfor lange,
og i nettmagen gulpes det opp.
Det blir runder att og fram og rundt i kjeftamentet,
Det er artig å ørte, og hygg'lig å tygge,
og artig å ørte, ja, tigger å tygge er topp.

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
Vi går på gras – med kløver på kløver.
Vi står på stas og kløver hver kløver. (Mage nr.3.)

Litt av en bedrift som gnir og gnager cellulose,
Ja, for bladmagen er som ei kvern.
Den får fibre i føret å male opp og mose,
slik at alt går i grauten, fra strå til lupiner,
så raute for grauten av fett, proteiner og jern.

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
Vi går på gras – med kløver på kløver.
Vi står på stas og kløver hver kløver. (Mage nr. 4.)

Sist så kommer løpen, det er sjølve magesekken,
den er akkurat som magen din.
Når det romler og ramlar, og vi kjenner gjennomtrekken,
skal vi bite og beite, sluke og slafse,
og fråtse oss feite, og galle og jafse som svin.

Vi har fire fisemager, etter fire fisedager
kommer fisefine klager om de fines fiseplager. Mø mø.
Mø mø mø... mø mø mø.

Vi har fine dager. Alt er en fornøyelse.
Vi har fire mager. Alt får sin fordøyelse.
Vi går på gras med kløver på kløver.
Vi står på stas og kløver hver kløver.

Fine dager - fire mager

C G+/C F/C G C
 Vi har fi - ne da - ger. Alt er en for - nøy - el - se. Vi har fi - re

G+/C F/C G F G
 ma - ger. Alt får sin for - døy - el - se. Vi går på gras, med klø - ver på

C F G C
 klø - ver. — Vi står på stas og klø - ver hver klø - ver. — Først så er det

F G C A7 Dm G C
 vom - ma, og der er det liv og rø - re, for i vom - saf - ta svøm - mer det dyr. De er

Dm G7 C A7 Dm
 bit - te bit - te små, men de har nok å gjø - re, der de krav - ler og kry - per, små

Dm/D $\flat$ Dm/C Dm/H
 krav - ful - le ty - per som skum - per og dum - per og hom - per og prom - per. Det

1 G 2 G Am
 kryr. — svin. — Vi har fi - re fi - se - ma - ger, et - ter

Dm
 fi - re fi - se - da - ger kom - mer fi - se - fi - ne kla - ger om de fi - nes fi - se - pla - ger. Mø,

G F G C
 mø, mø mø mø. Mø mø mø.

C G+/C F/C G C
 Vi har fi - ne da - ger. Alt er en for - nøy - el - se. Vi har fi - re

G+/C F/C G F G
 ma - ger. Alt får sin for - døy - el - se. Vi går på gras med klø - ver på

C F G C
 klø - ver. Vi står på stas og klø - ver hver klø - ver.

Turister med jur

Vi går i fjellet om sommeren,
vi er turister med jur.
Vi går i fjellet om sommeren,
og jur rister på tur.

Sommerfjøs på stølen, stod det i bladet, var til leie,
på deilig sætervoll og med hyggelig budeie.
Og en riktig husdyrferie det kan et krøtter trenge,
dogg-grønt gras og fjellblå luft har vi lengta mot så lenge.

Vi går i fjellet om sommeren,
vi er turister med jur.
Vi går i fjellet om sommeren,
og jur rister på tur.

Sommerfri på fjellet, vi ser på sola som ei klokke,
vi følger multekart, og hør – budeia kan visst lokke.
Når vi kommer hjem til kvelds, lar vi bare mjølka strømme.
Og hjelpensjon betaler vi med åtte potter rømme.

Vi går i fjellet om sommeren,
vi er turister med jur.
Vi går i fjellet om sommeren,
og jur rister på tur.

Sommerliv i Norge, da er vi alltid med på bildet.
Vi stanser opp ved leet slik vi vet reklamen vil det.
Og snart smiler alle kyra og budeia med ei Tine.
Men gras og fjell får langt fra alle kusunene mine.

Vi går i fjellet om sommeren,
vi er turister med jur.
Vi går i fjellet om sommeren,
og jur rister på tur.

Turister med jur

Vi går i fjel-let om som-mer'n. Vi er tu-ris-ter med jur.

Vi går i fjel-let om som-mer'n, og jur ris-ter på tur.

Som-mer-fjøs på stø-len, stod det i bla-det, var til lei-e,

på dei-lig sæ-ter-voll og med hyg-ge-lig bu-dei-e. Og en

rik-tig hus-dyr-fe-ri-e det kan et krøt-ter tren-ge.

Dogg-grønt gras og fjell-blå luft har vi leng-ta mot så len-ge.

Quo Vadis

Quo Vadis. Hvor går du, bjelleku?
Quo Vadis. Hvor går du, bjelleku?
Quo Vadis. Skal vi snart stoppe eller snu?
Vi er på veg, og vi er kveg med sikre steg.

Hornmusikken klinger, hør som bjeller ringer.
Se på kalver springer på alle fire i fire firedelers takt.
Hornmusikken spiller små og store triller.
Se på kviger driller i fire firedelers takt.

Kom kua, kom kalven, for nå skal det bli show!

Quo Vadis

Instr. 1. ste gang

Kom ku - a, kom kal - ven for nå skal det bli show. Quo Va - dis.

Hvor går du, bjel - le - ku. Quo Va - dis. Hvor går du, bjel - le -

ku. Quo Va - dis. Skal vi snart stop - pe el - ler snu. Vi er på veg, og vi er

kveg med sik - re steg.

Horn - mu - sik - ken klin - ger, — hør som bjel - ler rin - ger. —

Se på kal - ver sprin - ger på al - le fi - re i fi - re fi - re - de - lers takt.

Horn - mu - sik - ken spil - ler — små og sto - re tril - ler. —

Se på kvi - ger dril - ler i fi - re fi - re - de - lers takt.

Da capo

Bos

Bos.
Det er jeg som er boss.
Bos.
Jeg er sjefen blant oss.
Bos
og en kraftig koloss.
Min styrke og storhet til tross – jeg hater å slåss.

Jeg er ingen familiefar,
jeg bare takker og tar det du byr,
før jeg pakker og drar. Jeg er tyr.

Bos.
Det er jeg som er boss.
Bos.
Jeg er sjefen blant oss.
Bos
og en kraftig koloss.
Min styrke og storhet til tross – jeg hater å slåss.

Jeg er ingen trofast kavaler.
Og vil nå mye ha mer, må jeg ut.
Takk for bryet. Jeg ber. Jeg er stut.

Bos

Dm A7
Bos. Det er jeg som er boss. Bos. Jeg er sje-fen blant

Dm D Gm
oss. Bos, og en kraf-tig ko-loss. Min

A7 Dm *Fine*
styr-ke og stor-het til tross, jeg ha-ter å slåss.

D Gm C
Jeg er in-gen fa-mi-li-e-far. Jeg ba-re tak-ker og

A7 A
tar det du byr, før jeg pak-ker og drar. Jeg er tyr.

For et fe jeg har vært

Det hender at kua har glømt hun var kalv.
Det lønner seg ofte å stoppe en halv.
Før alt er forbi, mens du ennå kan si:
Å – for et fe jeg har vært.

Jeg brøt opp et gjerde, der gikk det en vær.
Jeg trudde at graset var grønnere der.
Han jagde meg bort, da skjønte jeg fort:
Å – for et fe jeg har vært.

Min aller største tabbe, ikke spør meg om den.
Men hver gang jeg har snubla, har jeg reist meg igjen.
(Vi synger for et fe, ja, for et norsk rødt fe.)

En bil kom på garden, for å ta oss med ut.
Jeg trudde vi kanskje fikk møte en stut.
Mer fikk jeg ikke sagt, jeg så det stod slakt.
Å – for et fe jeg har vært.

På beite i fjellet en gang gikk jeg vill.
Det ringte ei bjelle, jeg lot det stå til.
Og havet var blått, men ferja var gått.
Å – for et fe jeg har vært.

Min aller største tabbe, ikke spør meg om den.
Men hver gang jeg har snubla, har jeg reist meg igjen.
(Vi synger for et fe, ja, for et norsk rødt fe.)

En dag er alt over og saken er biff,
jeg havner på tilbud for fant og for fiff.
Så spiser de meg, men syns jeg er seig.
Å – for et fe jeg har vært.

For et fe jeg har vært

Det hen-der at ku-a har glemt hunvar kalv. Det løn-ner seg of-te å

stop-pe en halv. Før alt er for-bi, mens du en-nå kan si:

Å, for et fe jeg har vært. Min al-ler stør-ste tab-be, ik-ke

spør meg om den. Men hver gang jeg har snub-la, har jeg

reist meg i - gjen. (Vi syn-ger: For et fe, ja, for et norsk rødt fe.)

Intro:

Mø, mø, mø, mø. Mø, mø, mø, mø.

Livet er så forskjellig du

Livet er så forskjellig du,
det tenker i blant ei hellig ku.
Noen må dø i livets vår,
noen får se at tida går,
noen blir nesten hundre år.

Livet er så forskjellig du,
det tenker i blant ei hellig ku.
Hva det er ment at du skal gi,
avgjør din skjebne så å si,
hvor glad og gammel du kan bli.

Livet er så forskjellig du,
det tenker i blant ei hellig ku.
Veldig så trist bli kalvekjøtt,
heldig er de som mjølker mjølk,
hellig blir vi som møkker møkk.

Du ser oss gå og beite langs med vegene og i gatene.
Og bak så kommer menn'skebarn og plukker etterlatenskapene.
Du har nok ikke sett på maken, men kukaker koker maten.

Livet er så forskjellig du,
det tenker i blant ei hellig ku.
Folk og fe bor i fattigdom,
småbarn som ingen bryr seg om,
svar oss nå: Hvorfor er det sånn?

Vi ser dem gå og streife langs med vegene og i gatene.
De følger oss og gjeter oss og plukker etterlatenskapene.
Du har nok ikke sett på maken, men kukaker koker maten.

Livet er så forskjellig du, det tenker i blant ei hellig ku.

Livet er så forskjellig du

G D

Li-vet er så for-skjel-lig du, det ten-ker i blant ei hel-lig ku.

No-en må dø i li-vets vår, no-en får se at ti-da går,

G G Em

no-en blir nes-ten hun-dre år. Du ser oss gå og bei-te langs med

A Em

ve-ge-ne og i ga-te-ne. Og bak så kom-mer men'-ske-

A G D

barn og pluk-ker et-ter la-ten - ska-pe-ne. Du har nok ik-ke sett på

Em G A Hm *Da capo u. rep.* G

ma-ken, men ku-ka-ker ko-ker ma-ten. Li-vet er så for-skjel-lig

du, det ten - ker i blant ei hel - lig ku.

MacDonald hadde en bondegård

MacDonald hadde en bondegård. Ia – ia – åh.
På gården var det fullt av stut. Ia – ia – åh.
Det var mømø her, og det var mømø der,
her var det, der var det, her var det mø.
MacDonald hadde en bondegård. Ia – ia – åh.

MacDonald hadde en bondegård. Ia – ia – åh.
Og på den gården lagde'n kjøtt. Ia – ia – åh.
Det var biffkjøtt her, og det var biffkjøtt der,
Hamburger, cheeseburger, ja, saken er biff.
MacDonald hadde en bondegård – ia – ia – åh.

MacDonald hadde en bondegård

trad.

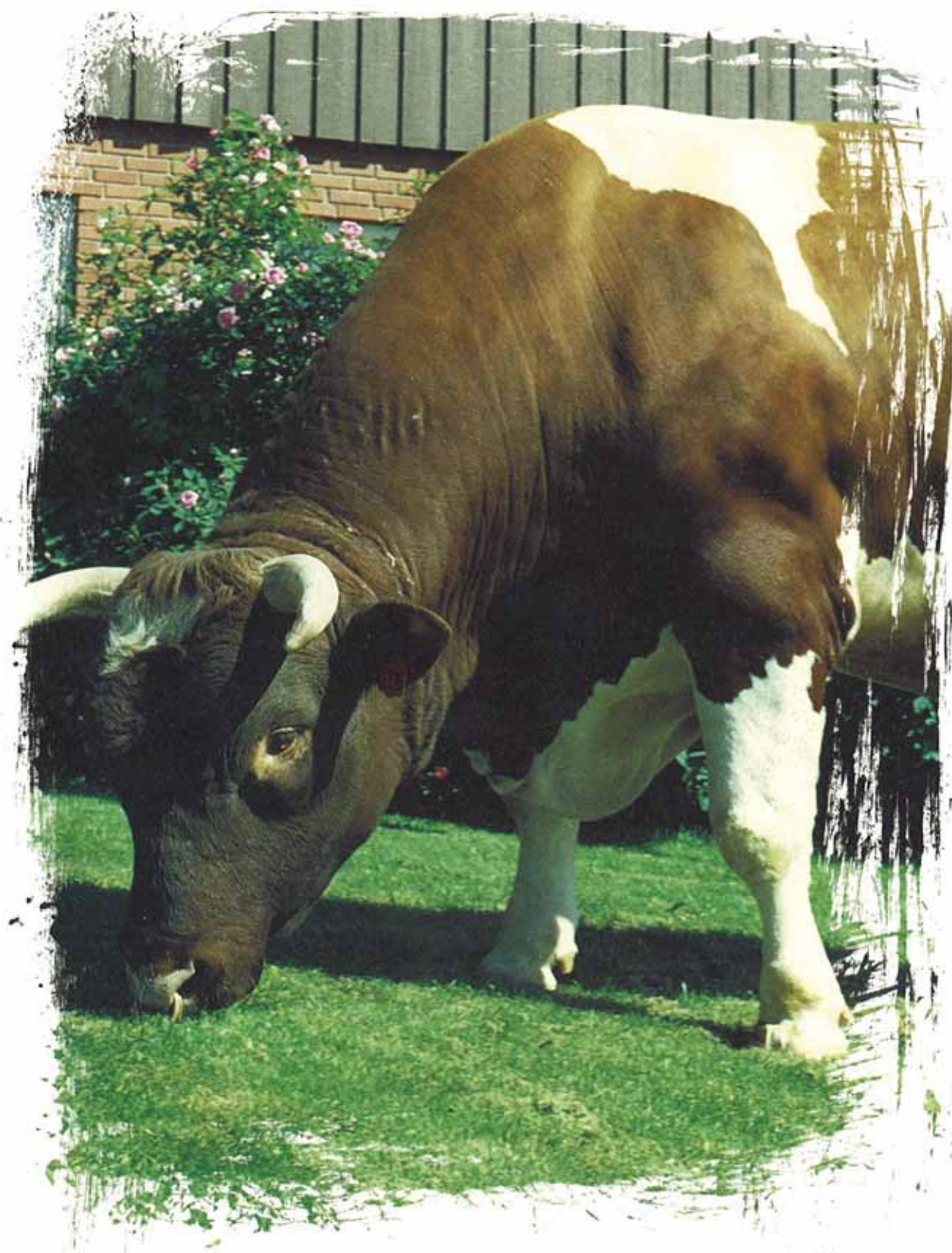
The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is simple and repetitive, with lyrics in Norwegian. The lyrics are: "Mac Do-nald had-de en bon-de-gård. I A I A ÅH. På går-den var det fullt av stut. I A I A ÅH. Det var mø mø her, og det var mø mø der. Her var det, der var det, her var det mø. Mac Do - nald had - de en bon - de - gård. I A I A ÅH."

Mac Do-nald had-de en bon-de-gård. I A I A ÅH. På

går-den var det fullt av stut. I A I A ÅH. Det var

mø mø her, og det var mø mø der. Her var det, der var det, her var det mø. Mac

Do - nald had - de en bon - de - gård. I A I A ÅH.

Avl på dyr

Moderne avlsarbeid baserer seg på forskning og kunnskap som vi mennesker har tilegnet oss gjennom årtusener. De første menneskene valgte ut dyr fra sin erfaring om hvem de trodde var de beste dyra. I dag har vi mer kunnskap. Nå vet vi mer om hva vi bør gjøre for å få kua vår til å produsere mjølk og kjøtt av høy kvalitet. Samtidig driver vi forskning for å kunne forbedre oss ytterligere. Avl for bedre helse og fruktbarhet hos kyrne er blitt mye viktigere i dag enn tidligere.

Godt lynne, god fruktbarhet, stor motstandsevne mot sykdom og gode bein og jur er de viktigste kriteriene for ei god NRF-ku.

Mjølke

Proteinet i mjølka er viktige byggestener i kroppen vår. God mjølk av høy kvalitet sikres også gjennom avl. GENO konsentrerer seg om proteininnholdet i mjølka uten å øke fettinnholdet. Men avl tar tid. Virkningen av de tiltak vi gjør i dag, vil vi først merke om 20 år. Avlsarbeid må derfor drives med stor grad av framsynthet om hva forbrukeren kommer til å ville ha. GENO samarbeider nært med TINE Norske Meierier om dette arbeidet.

Kjøtt

Avlsarbeid sikrer oss kjøtt av høy kvalitet uten behov for bruk av kunstige tilsetningsstoffer. GENO og Norsk Kjøttvirke (Gilde) arbeider med å forbedre kjøttkvaliteten ytterligere både gjennom avl og andre tiltak. Kombinasjonskua, som produserer både mjølk og kjøtt, er samfunnsøkonomisk og har ved godt og riktig stell alle muligheter til å gi oss de beste produkter.

Genetisk verdi

GENO kan ikke si hvilke enkeltgener den enkelte NRF-kalv vil få. Men vi kan gi en mengde informasjon om hvilke muligheter sønner og døtre etter de ulike oksene kan ha. Informasjonen er basert på avkomsgranskingen som hele ku-Norge deltar i. Her får hver okse en hovedkarakter, avlsverdi, som forteller noe om hvor gode kalvene etter oksene kan bli.

Genetisk mangfold og variasjon sikres gjennom at nesten alle kyrne i Norge er med i avlsarbeidet og at mange okser testes hvert år. I tillegg er det viktig at GENO avler for mange egenskaper (10 forskjellige).

Hver bonde har anledning til å velge okser etter et sett ulike egenskaper. Vil bonden ha kalver som er spesielt gode for lynne, velger han/hun en av oksene som har best karakter for denne egenskapen. Vil bonden derimot prioritere evne til å motstå sykdom, velger han okser som er spesielt sterke her.

Bioteknologi, dyreomsorg og etikk

Storfeavl drives i GENO på et høgt nivå, basert på både avansert forskning og teknologi. Samtidig tar vi vare på de beste tradisjoner i norsk husdyrbruk når det gjelder dyreomsorg. Det etiske engasjementet er stort og er nedfelt i organisasjonens strategiske plan. Organisasjonen mener dette er viktig i en så teknologibasert virksomhet som samtidig har et relativt stort engasjement på forsknings- og utviklings-siden.

Kulturhistorie

GENO har samarbeid med Landbruksmuseet om å ta vare på genmaterialet etter de gamle norske storferasene. Det gjelder både oppsamling og distribusjon av oksesæd etter de ulike rasene, og det å ta ut og ta vare på embryo i nedfrossen tilstand.

HOVEDKONTOR:

GENO

2326 Hamar.

Telefon: 62 52 06 00

Faks: 62 52 06 10

E-post: geno@geno.no

www.geno.no

Utgitt av
Geno
2326 Hamar

Telefon: 950 20 600 • Faks: 62 52 06 01
E-post: post@geno.no
www.geno.no
Copyright: Geno